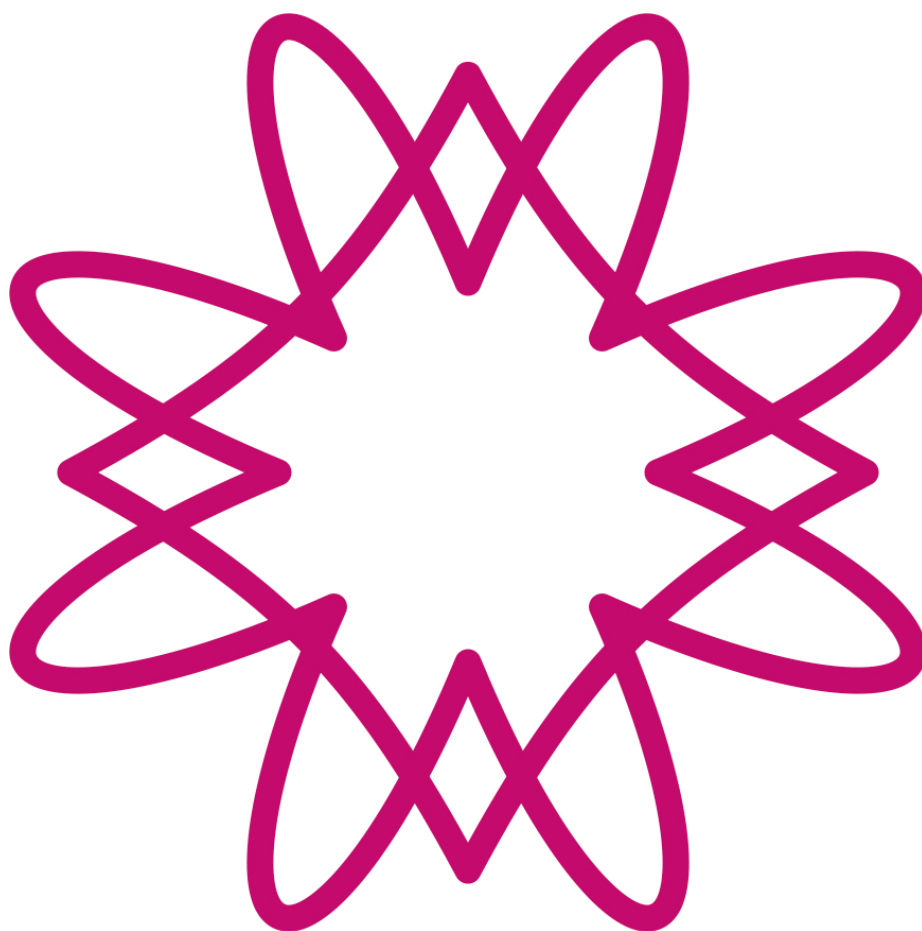

Resultater og læring fra
Sammen om Børn
- en god start på livet for alle børn

Bud på styrket praksis i dagtilbud gennem små fællesskaber, hvor professionelle og forældre er sammen om at støtte tidlig tilknytning og relationsdannelse.

Forord

Sammen om børn er drømmen og ambitionen om at kunne gøre noget andet og bedre for og med de børn og forældre, hvor samspillet og tilknytningen i de tidlige år får en svær start. For uagtet de mange gode indsatser der gøres i dagtilbuddene og i det tværfaglige samarbejde, så oplever de professionelle, familier der er udfordret i deres forældrerolle, og hvor den nuværende praksis for forældresamarbejde ikke slår til, når der opstår bekymring for et barns trivsel og udvikling.

Projektet har været både ambitiøst og innovativt i sin tilgang, hvor børnehusene, dagplejen og deres tværfaglige samarbejdspartnere i to distrikter gennem fire år har arbejdet med at højne kompetencer og kvalificere deres forståelser af, hvordan samspillet mellem børn, forældre og professionelle kan styrkes for at give børnene den bedst mulige start i livet. Dette for at skabe nye praksisformer, hvor fællesskaber er vejen til at løfte kvaliteten i dagtilbud.

Sammen om Børn var ikke blevet til noget uden økonomisk støtte og opbakning fra Nordea-Fonden og Kommunalbestyrelsen i Ballerup Kommune.

Ligeledes står projektet på skuldrene af de ledere og medarbejdere, der gennem fire år, har arbejdet med at blive klogere, gøre nye erfaringer og ikke mindst ændre deres eksisterende praksis og forståelser af, hvordan de bedst møder og samarbejder med familier. Som projektledelse er vi stolte af at stå med konkrete resultater og vigtig læring.

Vi er glade for at dele de udviklede metoder, materialer og erfaringer til inspiration for andre dagtilbud og kommuner, der ønsker at styrke den afgørende tidlige tilknytning og relationsdannelse ved at skabe stærkere fællesskaber med og for børn og familier.

Projektledelsen for Sammen om Børn

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Kapitel 1. Indledning	4
Kapitel 2. Hovedkonklusioner	6
DEL 1 Sammen om børn, projektets formål og tilgang	9
Kapitel 3. Alle har brug for fællesskaber	10
SOB er mere end et projekt	10
SOB fællesskaber og målgruppe	11
Kapitel 4. SAMMEN OM BØRN som praksisudvikling	14
Vejen til styrket praksis gennem fire spor og læringsloop	14
Gøre-Genkende-Genskabe - en læringsmodel i praksis	16
DEL 2 Resultater og læring fra Sammen om børn	21
Centrale resultater og læring skabt gennem modningsprocesser	22
Kapitel 5. SOB en fleksibel og fast metode	23
4 fællesskabsformer, der styrker forældre-barn samspillet	24
5 Kerneelementer - kvalitetskriterier for god praksis	26
Kapitel 6. SOB fremmer tilknytning, trivsel og deltagelse for børn og forældre	28
1. Fra individuelle bekymringer til fællesskab om det gode samvær og samspil	29
2. Forældrene oplever fællesskaberne, som relevante og mulige at deltage i	31
3. Deltagelse skaber en tryk overgang og relation til børnehuset som trygt sted	32
4. Tidlige tegn på positiv betydning for børns trivsel og deltagelse.	33
5. Forældrene har fået positive oplevelser og styrkede handlemuligheder	34
6. Styrket kendskab og relationer mellem forældre	35
Kapitel 7. Kompetencer løftes bedst i praksis	36
Udbytte af kompetenceforløb	37
Bud på kvalitetskriterier for praksis knyttet til de 5 kerneelementer	40
Gøre-Genkende-Genskabe et praksisnært læringssyn – omsat til en modnet strategi for varigt kompetenceløft	42
Kapitel 8. Ny praksis kræver ledelse og fælles organisatorisk modning	44
Ledelse der gør en forskel for den lokale forankring i børnehusene	45
Fælles mindset og organisatorisk modning	47
Bilag 1 Oversigt kompetenceforløb og prøvehandling gennem 3 faser.	49

Kapitel 1. Indledning

Sammen om børn - en god start på livet for alle børn

Alle børn har brug for tryk tilknytning og gode relationer i deres opvækst. Måderne, de nære voksne indgår i samspil og samvær med det lille barn, er afgørende for børns deltagelsesmuligheder, trivsel og udvikling på både kort og længere sigt. Men både nationalt og i Ballerup Kommune er virkeligheden, at ikke alle børn får de samme muligheder for deltagelse, læring og udvikling.

De fleste børn i Ballerup kommunens dagtilbud trives og de fællesskaber, som de pædagogiske læringsmiljøer og det traditionelle forældresamarbejde tilbyder, er gode rammer for mange. Men der er også børn og forældre, hvor den nuværende praksis ikke slår til, og trods tidlige tværfaglige indsatser i godt samarbejde med forældrene, er der fortsat børn i mistrivsel.

Projektet *Sammen om Børn* (SOB) er en omfattende metode- og praksisudviklingsindsats for børn i alderen 0-6 år, der har haft til formål at gøre en reel forskel for børn og familier i potentielt udsatte positioner, hvor risikoen for mistrivsel er høj.

Over en 4-årig periode har dagtilbudsdistrikterne Hedegården og Baltorp udviklet og afprøvet nye former for fællesskaber mellem børn, forældre og professionelle.

Indsatsen har henvendt sig til alle forældre med et alment forebyggende sigte og tager afsæt i den betydning, en tryk relation og tæt samarbejde mellem forældre og professionelle har for alle børn.

Resultater og læring fra projektet viser, hvordan de professionelle gennem deres praksis kan skabe et fundament for tidlig og åben dialog om eventuelle bekymringer og give forældrene erfaringer med gode måder at støtte barnets vigtige følelsesmæssige udvikling i de tidlige år.

SOB er støttet af midler fra Nordea-fonden med forventningen om, at de udviklede metoder, erfaringer og resultater kan inspirere og anvendes af andre dagtilbud, både i Ballerup og på landsplan¹.

Fællesskabet som nøgle til kvalitet i dagtilbud

I projektet er fællesskab - det at være *Sammen om børn* med forældrene - det gennemgående omdrejningspunkt, ikke blot som en pædagogisk strategi, men som en central faktor i vurderingen af kvalitet i dagtilbud. Uanset om vi er børn, unge eller voksne har vi brug for at være med i trykke og stabile fællesskaber, da de er definerende for os som mennesker. Kvalitet i børnenes trivsel og udvikling må derfor altid ses i lyset af de relationer og det samspil, der opstår mellem børn, forældre og professionelle.

Fakta om deltagerne

- **Distrikt Baltorp** består af børnehusene: Askelunden, Grantofte, Stjernehuset, Bispevangen, Kirstinevang, Kornblomsten og undervejs er Platanbuen kommet til. I alt er der ca. 715 pladser i distriktet.
- **Distrikt Hedegården** består af børnehusene: Globen, Sesam, Birkegården, Regnbuen og Dagplejen. I alt er der ca. 290 pladser i distriktet.

¹ <https://nordeafonden.dk/det-har-vi-stoettet/projekteksempler/sammen-om-boern>

I SOB har blikket været rettet mod at forny og styrke den pædagogiske praksis både i læringsmiljøerne for børnene og i et resurseorienteret samarbejde med forældrene om deres børns udvikling og trivsel.

Dette er sket gennem en fortløbende modningsproces med fokus på, at:

- Styrke faglige kompetencer og fælles sprog om kvalitetskriterier, der kan bidrage til at få øje på tidlig relationsdannelse og tilknytning.
- Give bud på hvordan de professionelle kan være rollemodeller og aktivt vise forældrene måder at forstå og støtte barnets sociale, personlige og følelsesmæssige kompetencer.
- Styrke dialogen med forældrene om fællesskaber de oplever er relevante og mulige at deltage i, og hvordan fællesskabet kan understøtte dem i relationsdannelsen med deres barn.
- At pege på hvilke forhold, der understøtter eller kan stå i vejen for, at indsatserne får den ønskede virkning og hvilke anbefalinger og opmærksomhedspunkter, der kan gives internt i Ballerup Kommune og til andre kommuner.

Hammer & Hollænder har bistået Ballerup Kommune med at udarbejde denne afsluttende rapport, som sammenfatter hovedresultater og læringer fra SOB som samlet projekt.

I de første to kapitler gives en kort præsentation af projektet og hovedkonklusioner for resultater og læring. Herefter er rapporten bygget op i 2 dele.

DEL 1 Sammen om børn, projektets formål og tilgang

"Vi skal pakke langt flere ord væk og i stedet gøre og erfare sammen"

Lederinterview

- **Introduktion til fællesskaber** som nøgle til kvalitet i den tidlige tilknytning og relationsdannelse
- **Projektets arbejde gennem** fire spor og læringsloop sammen med forældrene.
- **Læringsyn og evalueringstilgang** i projektet.

DEL 2 Resultater og læring fra Sammen om børn

Jeg tror, at forløb (som dette, red.) vil kunne erstatte mange møder med enkelte forældre i dagtilbuddet. Når jeg har lært pædagogerne at kende på denne måde, skaber det tryghed, for vi vil det samme for barnet.

Forældrecitat

- **4 fællesskabsformer** giver en fleksibel og fast metode
- **5 kerneelementer** i ny praksis, der fremmer tilknytning, trivsel og deltagelse for børn og forældre
- **6 positive tegn på virkning** for børn og forældre
- **Anbefalinger** til ledelse og fælles organisatorisk modning

Kapitel 2. Hovedkonklusioner

1. SOB-fællesskaber – en ny tilgang og metode i det alment, forebyggende forældresamarbejde

Projektet har udviklet og afprøvet fire konkrete typer af SOB-fællesskaber, hvor forældre og professionelle er sammen *med* og *om* børn i mindre grupper. Fællesskaberne er fleksible og kan tilpasses lokale behov og børns udviklingstrin. De skaber trygge rammer for at styrke forældre-barn-samspillet og forældres forståelse for børns følelsesmæssige udvikling.

4 FORÆLDREFÆLLESSKABER

SOB-PAKKEN
BABYCAFÈ
FÆLLESPRAKSIS A+B
SALONFÆLLESSKAB

5 KERNEELEMENTER

KVALITETSKRITERIER FOR GOD SOB-PRAKSIS

- K1: ETABLERER TRYGGE RELATIONER OG RUM SAMMEN MED FORÆLDRENE
- K2: STYRKER FORÆLDRENES HANDLEMULIGHEDER I SAMSPILLET MED DERES BARN
- K3: TAGER ANSVAR FOR MØDEØJEBLIKKE AF HØJ KVALITET
- K4: VISER OG GØR SAMMEN MED FORÆLDRENE MED EN AKTIVITET SOM FÆLLES TREDJE
- K5: GIVER AFSÆT FOR FÆLLESSKAB MELLEM FORÆLDRE

Afsættet for SOB-fællesskaber er, at der er brug for en stærk pædagogisk praksis, hvor trivsel, deltagelse og samarbejde med forældre ses som hinandens forudsætninger.

I SOB-fællesskaberne arbejder de professionelle ud fra 5 kerneelementer, som angiver tydelige pejlemærker og kvalitetskriterier for praksis. Dette gør SOB til et konkret bud på, hvordan de professionelle kan møde både børn og forældre på en afstemt måde, der fremmer deltagelsesmuligheder for både børn og voksne.

Her skaber SOB fællesskaberne rum for, at forældre og professionelle i fællesskab bliver klogere på, hvordan børn viser, hvad de har brug for, og hvordan de bedst støttes i deres udvikling, også inden alvorlige bekymringer opstår. Fællesskaberne understøttes af fagligt funderede metoder med afsæt i bl.a. neuroaffektiv udviklingspsykologi og resursefokuseret tilgang.

De 4 fællesskaber og 5 kernelementer foldes ud i rapportens 2. del.

2. Fællesskaber, der fremmer tilknytning, trivsel og deltagelse

Evalueringer og vidensopsamlinger viser, at SOB-fællesskaberne har haft positive virkninger for både børn og deres forældre. De nye fællesskabsformer skaber trygge og meningsfulde rum, hvor det er legitimt at dele bekymringer og få nye erfaringer i samspillet med barnet.

Der ses 6 tegn på positiv virkning, som tegner et samlet billede af fællesskabernes potentiale som fast del af det almene, forebyggende forældresamarbejde:

6 tegn på positive virkninger

1. **Fra individuelle bekymring til fællesskab om det gode samvær og samspil.**
2. **Forældrene oplever de nye fællesskaber som relevante og mulige at deltage i.**
3. **Deltagelse skaber en tryk overgang og relation til børnehuset.**
4. **Tidlige tegn på positiv betydning for børns øget trivsel og deltagelse.**
5. **Forældrene har fået positive oplevelser og styrkede handlemuligheder.**
6. **Styrket kendskab og relationer mellem forældre.**

Fællesskaberne er afprøvet med en bred gruppe af børn og forældre. Det enkelte børnehus har selv arbejdet med afgrænse og udvælge deltagere til det konkrete forløb. Dette bekræfter, at det er muligt at arbejde med SOB tilgange og metoder på en tilpasset måde til de konkrete deltagere og de lokale forhold.

Læring fra projektet er, at denne mulige fleksibilitet er en styrke, men også en ledelsesopgave, når SOB skal leve videre som en naturlig del af hverdagen.

3. Kompetencer løftes bedst i praksis – og udvikling tager tid

Kompetenceforløbene har skabt et fælles fagligt fundament for nye forståelser og tilgange i arbejdet med børns følelsesmæssige udvikling og samarbejdet med forældre.

Erfaringerne fra projektet er, at de professionelle kompetencer bedst løftes, når teoretisk læring knyttes til praksis og konkrete erfaringer gjort sammen med børn og forældre.

Et centralt læringspunkt er, at udvikling kræver gentagelse og tid til at "gøre, genkende og genskabe". Det er en vedvarende opgave at vedligeholde og fortsat opbygge kompetencerne i organisationen. Det gælder både i form af fortsatte kompetenceforløb, hvor flere medarbejdere får indblik i metoderne og tilgangene i SOB, og i den daglige praksis, hvor kollegial sparring og mesterlære spiller en central rolle. Her har de pædagogiske ledere en vigtig opgave i at skabe rum og retning for læring og refleksion.

4. Ny praksis kræver ledelse og organisatorisk modning

Projektet har vist, at udvikling og forankring af ny praksis kræver ledelse, der både sætter retning og skaber rum for udvikling. Det handler om at gøre SOB-fællesskaberne til en naturlig og integreret del af dagtilbuddets arbejde og årshjul.

Projektet peger på betydningen af ledelse, der både lokalt og på tværs i organisationen skaber fortsatte muligheder for praksisnære læringsbaner for de professionelle. Dette ikke mindst når et vilkår er, at der sker medarbejderudskiftning og andre nye udviklingsprojekter kommer til i dagtilbuddene.

En central erfaring fra SOB er, at ledelse ikke er noget, man lykkes med alene. For at kunne løfte opgaven med at skabe retning, rammer og vedholdenhed i arbejdet med SOB, har lederne selv haft behov for støtte og sparring. Det har været afgørende, at ledergruppen i distriktet har fungeret som et fælles læringsfællesskab, hvor de har delt erfaringer, drøftet udfordringer og justeret retning undervejs. Dette kollegiale samarbejde har givet lederne mulighed for skabe fælles forståelse af, hvordan den nye praksis kan gøres og har skabt en fælles forståelse for, hvordan SOB kan integreres i planlægning, prioritering og årshjul.

DEL 1 Sammen om børn, projektets formål og tilgang

***” Vi skal pakke langt flere
ord væk og i stedet gøre og
erfare sammen***

Lederinterview

Kapitel 3. Alle har brug for fællesskaber

På de overordnede linjer tager projektet og tilgangene i SOB afsæt i Ballerup Kommunes Børne- og Ungepolitik *"Fællesskab for alle - alle i fællesskab"*². Børne- og Ungepolitikken hviler på et systemisk anerkendende fundament, hvor ingen fænomener kan forstås isoleret, og betydningen af gode relationer i opvæksten står centralt.

Det betyder, at alle børn skal indgå i et eller flere fællesskaber i både dagtilbud, BFO, skole og på sigt også i uddannelse og arbejdsmarkedet for at trives og udvikles. Fundamentet for børns deltagelse i fællesskaber skabes gennem barnets tilknytning til de nære voksne i de helt tidlige år.

"Tilknytning til fællesskabet er væsentligt for alle børn og unge. Det er i fællesskabets relationer, at den enkeltes identitet skabes. Det er her børn og unge oplever den bekræftelse, anerkendelse og mangfoldighed, som styrker dem til at kunne begå sig og trives fagligt og socialt"

Børne- og ungepolitikken, Ballerup Kommune

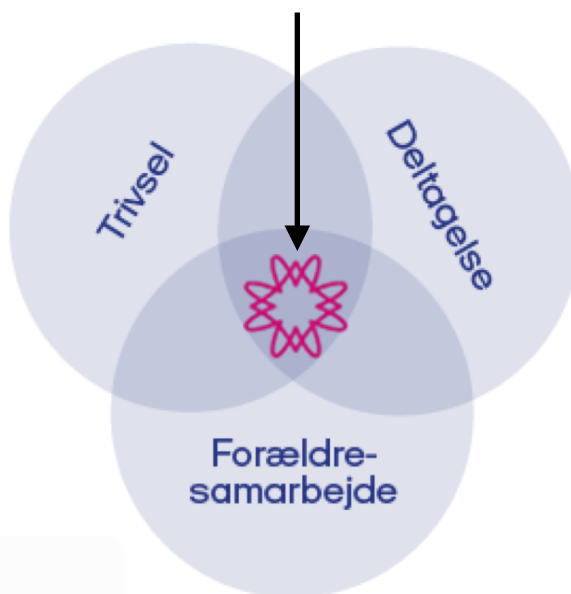
SOB er mere end et projekt

SOB er et mindset og en tilgang, hvor fællesskaber, relationer og tilknytning er i centrum. Projektet giver bud på nye former for fællesskaber med forældrene, som bygger på forståelsen af trivsel, deltagelse og forældresamarbejde som gensidigt afhængige faktorer, og hvor fællesskabet fungerer som den samlende praksis, der styrker kvaliteten i dagtilbuddet.

I projektet er arbejdet med at styrke fællesskaber på flere måder:

- Forældrefællesskaber i form af Babycafe, Fællespraksis, og Salonfællesskab for mindre grupper af forældre i dagtilbuddene, hvor de professionelle skaber øvebaner for gode måder at indgå i samspil med barnet, og giver et rum for at tale med andre forældre om det, der optager dem.
- SOB-pakken som et fællesskab med tidlige besøg hjemme hos familierne og i dagtilbuddet før barnet starter, hvor de professionelle sammen med forældrene får øje på gode måder at støtte barnets trygge tilknytning og følelsesmæssige udvikling.
- Læringsgrupper, som et fællesskab, hvor de professionelle på tværs af faglighed og organisering, etablerer fælles sprog og mindset for at være *sammen om børn* ved tidlige bekymringer.

SOB - Fællesskab som bud på ny praksis

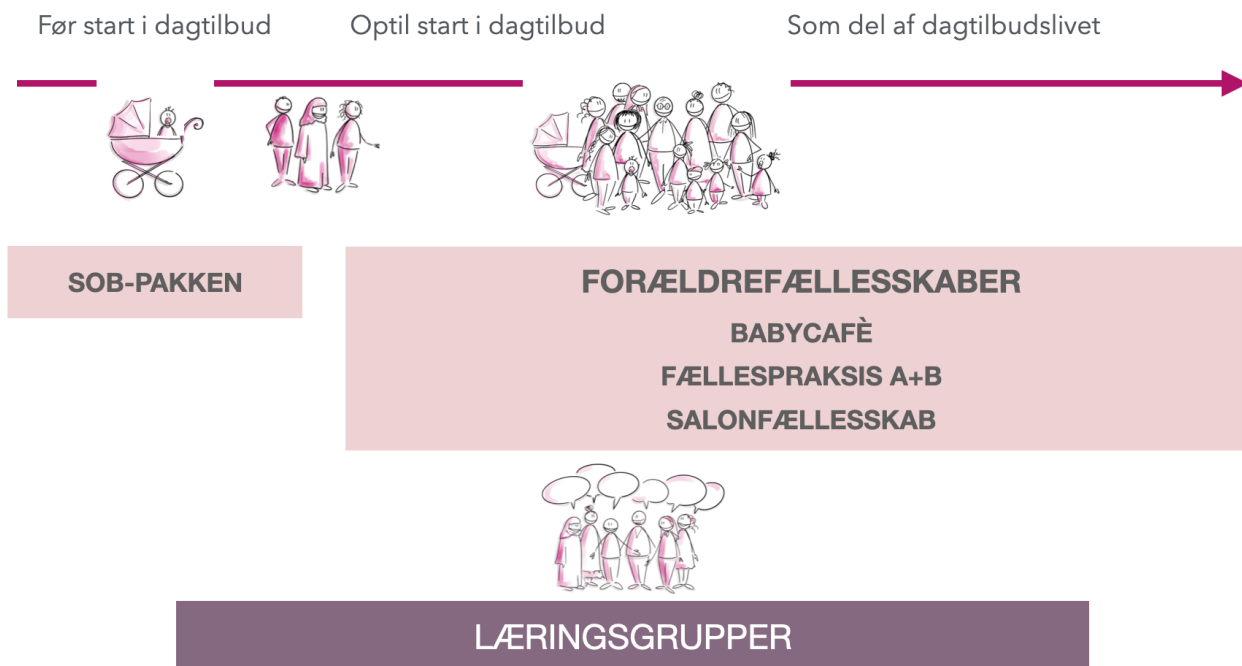

²Ballerup Kommunes børn og unge politik

SOB fællesskaber og målgruppe

De 3 centrale kriterier for SOB fællesskaber er:

- At forældre og pædagogisk personale er sammen om børnene.
- At fællesskaberne bidrager til børns trygge tilknytning gennem praksislæring.
- At fællesskaberne får forældrene til at føle sig trygge og velkomne i børnehuset.

Målgruppe

Nogle børn befinder sig i en følelsesmæssig underskudstilstand og savner regulering og tryghed i samspillet med deres nærmeste omsorgspersoner. Dette kan skyldes, at deres forældre af forskellige årsager ikke er tilgængelige eller ikke afstemte i samværet med barnet.

Projektet er gennemført i to dagtilbudsdistrikter, hvor der ud fra socioøkonomiske faktorer er en høj andel af familier med børn i potentielt udsatte positioner. Mange af disse familier er i nogle livsvilkår med fx psykiske udfordringer, stress eller traumer af forskellig art, som påvirker deres evne til at være tilgængelige for barnet i kortere ellers længere perioder af dets liv. Bekymring for trivsel og udsathed er komplekse fænomener, og i projektet er arbejdet med at skabe anderledes og bedre betingelser for, at forældre og professionelle kan være sammen om eventuelle bekymringer, eller noget der opleves svært i samspillet med barnet.

I projektet er der bevidst valgt at arbejde med et alment forebyggende sigte, hvor de nye former for forældresamarbejde retter sig mod alle børn og forældre i de to distrikter. Dette er gjort i erkendelse af, at indsatser, der udelukkende retter sig mod familier i udsatte positioner, har den indbyggede barriere, at forældrene kan opleve deres forældreskab draget i tvivl.

Fællesskaber med et alment forebyggende sigte

SOB tilbyder fællesskaber, der imødekommer det grundlæggende behov for trygge relationer og deltagelsesmuligheder alle børn og forældre har med respekt for og anerkendelse af, at ingen er ens eller har samme forudsætninger i livet.

Den nyudviklede praksis handler derfor ikke kun om at tilbyde hjælp til nogle få, men om at skabe rammer, hvor alle kan deltage og finde støtte i det fælles. Invitationen til forældrene er derfor ikke et spørgsmål om at være i en særlig udsat position, men om at være en del af et meningsfuldt samspil. Omdrejningspunktet er, at alle kan opleve perioder, hvor det giver værdi at indgå i et fælles rum for samvær og erfaringsudveksling i en mindre gruppe sammen med professionelle, andre forældre og børn. Ved at gøre noget sammen skabes nye erfaringer, der kan give ro og glæde i samspillet med barnet, også når tvivl eller udfordringer opstår, og små bekymringer kan deles og håndteres, før de udvikler sig til mere varige belastninger.

Udsathed i SOB

Barnet er i en udsat position, hvis dets livsbetingelser har konsekvenser for, hvordan det trives, lærer og udvikler sig. Det kan blandt andet være, hvis den tidlige tilknytning og regulering mellem barn og forældre har været svag eller utilstrækkelig, eller hvis fundamentet for den følelsesmæssige udvikling ikke er blevet skabt.

Grundlæggende antagelser har givet fælles afsæt

Ved opstarten af SOB blev formuleret en række grundlæggende antagelser. De har fungeret som baggrundstæppe for de professionelles arbejde med at undersøge og afprøve, hvordan fællesskaber kan styrke forældre-barn-samspillet og den tidlige tilknytning.

Grundlæggende antagelser i SOB

- ❖ At interaktioner af høj kvalitet giver barnet mulighed for tilknytning.
- ❖ At indsætser tidligt i barnets liv med fokus på tilknytning og relationsdannelse mellem forældre og barn øger børns trivsel, udvikling og livschancer.
- ❖ At tilknytning mellem barn og forældre kan udvikles, når de professionelle er i stand til at vise og eksemplificere interaktion af høj kvalitet i mødet mellem forældre, børn og fagprofessionelle.
- ❖ At forældre deltager i fællesskaber, hvis de kan se sig selv som en del af de fællesskaber. Derfor arbejder de professionelle i projektet med nye måder at vise interesse, nysgerrighed og inddrage forældre på.
- ❖ At interaktion af høj kvalitet i samarbejdet med forældrene kan løftes ind i de sociale sammenkomster, så sammenkomsterne bliver fællesskaber med interaktion af høj kvalitet, der styrker tilknytning mellem barn og forælder.
- ❖ At det tværgående samarbejde kan bidrage, når flere faggruppers viden sættes i spil for at skabe positive interaktioner mellem børn og voksne.

Antagelserne knytter alle an til den centrale og bærende hypotese:

At fællesskabet ikke blot er en ramme, men en aktiv resurse, der kan åbne nye muligheder for læring og udvikling – for forældrene, børnene og de professionelle.

Når forældre og professionelle erfarer og handler sammen i trygge relationer og fællesskaber, skabes nye forståelser af, hvad der er muligt. Ligeledes er det tværfaglige samarbejde ikke blot en metode til koordinering, men et nødvendigt refleksionsfællesskab, hvor forskellige faglige blikke kan berige hinanden og styrke den resurseorienterede tilgang.

Bredden i de grundlæggende antagelserne afspejler den høje kompleksitet og de mange samtidige spor i SOB. Dette udfoldes i det næste kapitel, som under overskriften **Sammen om Børn som praksisudvikling** præsenterer projektets centrale spor og læringsloop, samt læringssynet og forandringsteorien for projektet.

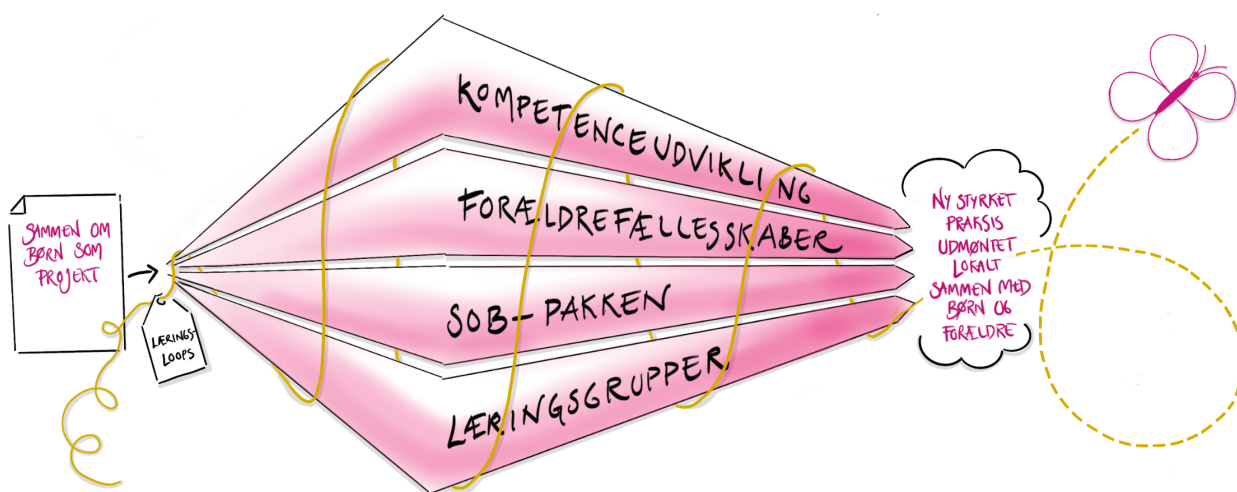
Kapitel 4. SAMMEN OM BØRN som praksisudvikling

SOB er et innovativt projekt, der rækker ud over at være et bud på én konkret metode eller en ny samarbejdsmodel. Der har været brug for at skabe en dybere bevægelse for at løfte de professionelles praksis og modne og forankre et fælles fagligt mindset og nye måder at samarbejde med forældre.

Vejen til styrket praksis gennem fire spor og læringsloop

Den innovative tilgang har været tydelig i projektets planlægning og gennemførelse, hvor vejen til styrket praksis er gået gennem fire parallelle og gensidigt afhængige spor.

Figur 4.1 - Fire centrale spor og læringsloops

Figur 4.1 viser de fire spor, der har løbet parallelt gennem projektet. Formen og den gule tråd illustrerer modningsprocessen, hvor de professionelle har opbygget kompetencer og læringsloop med stop-op, hvor forældre og professionelle har bidraget til at kvalificere projektets konkrete bud på ny praksis.

I de fire spor er der på forskellige måder arbejdet med, hvordan barnets socioemotionelle udvikling bedst kan understøttes gennem en ny styrket praksis for at være *Sammen om børn* - med forældrene og som professionelle.

Projektets fire spor har handlet om:

1. **Kompetenceudvikling.** Hvor de professionelle har fået viden om tidlig tilknytning, socioemotionel udvikling, mentalisering og forældresamarbejde. I kompetenceforløbene har de trænet at bruge deres nye viden i praksis både i læringsmiljøet med børnene og i spillet med forældrene om børnene.
2. **Forældrefællesskaber.** Alle børnehuse og dagplejen i de to distrikter har arbejdet med Babycafe, Fællespraksis eller Salonfællesskab for mindre grupper af forældre. Først som prøvehandling, der har ført frem til valg af de former for

forældrefællesskaber, der er afprøvet og forankret i projektets sidste fase. I fællesskaberne har de professionelle og forældrene sammen fået erfaringer med gode måder at støtte barnets socioemotionelle udvikling. Et bærende element har været at opbygge en tryk relation mellem forældre og professionelle og potentielt også mellem forældre, som rækker ud over selve fællesskabet.

3. **SOB-pakken.** Et tilbud til alle familier om besøg i hjemmet af sundhedsplejerske og en pædagog fra barnets kommende børnehus. Familien inviteres til at besøge børnehuset efterfølgende og får etableret kontakt med den pædagogiske leder. I hjemmebesøget lægges de første trædesten til det kommende forældresamarbejde. Det fremmer en tryk overgang til dagtilbuddet, og det ligger tidligt, fordi det er et afgørende tidspunkt for det lille barns følelsesmæssige udvikling.
4. **Læringsgrupper.** Afprøvning af et nyt mødeformat for tværfaglige casebaserede refleksioner i det tidlige samarbejde om bekymring for et barn. Formålet har været at styrke den resurseorienterede tilgang, ved at deltagerne får øget kendskab til hinanden som tværfaglige samarbejdspartnere og gennem dialogen om casen skaber fælles forståelse og mindset.

BOKS 4.1 Deltagere i projektets indsatser

Nye fællesskaber med forældrene gennemført i børnehusene i de to distrikter

- **76 familier** har samlet set deltaget i den afsluttende afprøvning og forankring af SOB-pakken og de endelige bud på forældrefællesskaber.
- **100 familier** har forud for dette deltaget i prøvehandlinger sammen med personalet som har kvalificeret valget af de endelige bud på nye fællesskaber.

Kompetenceforløb, videndelingssage og tværfaglige læringsgrupper

- **275 pædagogisk uddannet personale, ledere og tværfaglige samarbejdspartnere** har deltaget i opstartskonferencer, kompetenceforløb og aktionslæringsforløb om tryk tilknytning, mentaliseringsbaseret pædagogik og forældresamarbejde.
- **275 pædagogisk uddannet personale, ledere og tværfaglige samarbejdspartnere** har deltaget i 3 videndelingssage.
- **175 pædagogisk uddannet personale, ledere og tværfaglige samarbejdspartnere** har deltaget i tværfaglige læringsgrupper.
- **150 pædagogisk personale og tværfaglige samarbejdspartnere** har deltaget i Theraplay forløb.
- **150 pædagogisk uddannet personale og tværfaglige samarbejdspartnere** har deltaget i Forældre på alle strenge forløb.
- **18 ledere** har deltaget i workshop om samtalesaloner og forandringsledelsesforløb.
- **55 ledere fra alle dagtilbudsdistrikter, repræsentanter fra sundhedsplejen, PPR, socialforvaltning og fagcentre** har deltaget i afslutningskonference om SOB.

Note 1): Pædagogisk uddannet personale dækker over pædagoger og pædagogiske assistenter (PAU). Ved videndelingssage har pædagogmedhjælpere også deltaget.

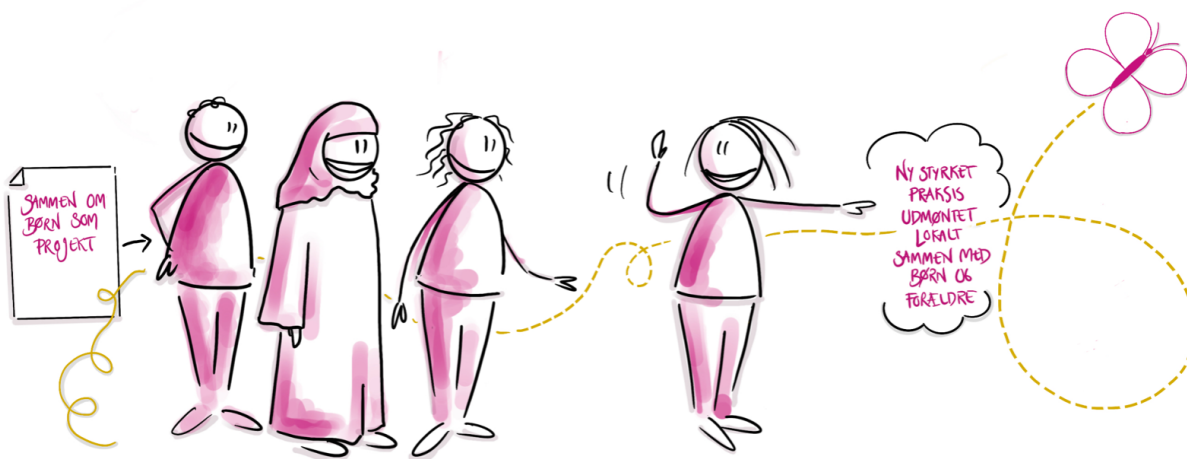
Note 2): Angivelser går på faktiske antal deltagere ved den enkelte aktivitet. Grundet almindelig medarbejderomsætning har der været skift i deltagere undervejs.

En særlig form for ledelse og projektledelse

SOB har søgt at skabe varige forandringer i den pædagogiske praksis, og det har stillet særlige krav til lederne. Dels har de skulle gå foran i afprøvningen af ny lokal praksis, hvor der ikke var en på forhånd given, rigtig metode. Dels har de skulle gå ved siden af deres medarbejdere og deres læreprocesser, og endelig har de bidraget til projektets modningsprocesser med både vidensindsamlinger, evalueringer og valg af næste kompetenceforløb, der har bragt projektet videre.

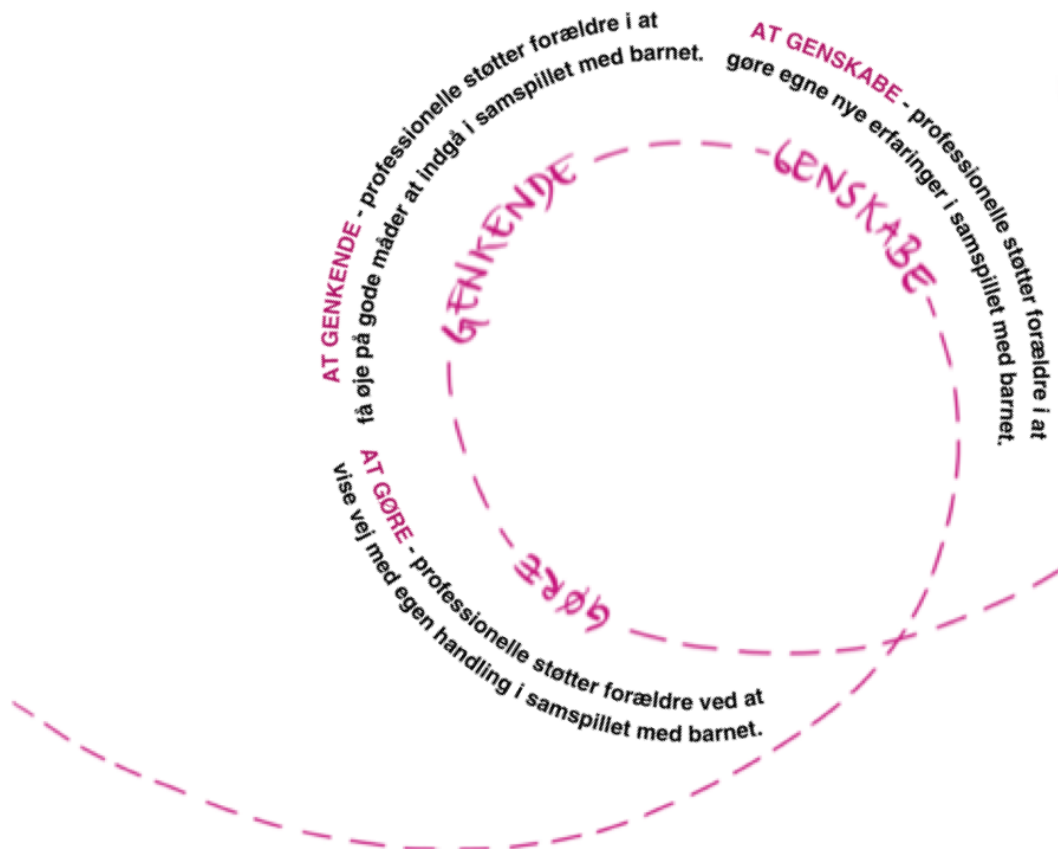
I projektets forløb blev det hurtigt tydeligt, at der var brug for, at distriktslederne indgik som en del af selve projektledelsen i et tæt samarbejde med projektledelsen i forvaltningen. Der var brug for styring og mange beslutninger gennem alle faser i projektet. Distriktslederne har her løftet en væsentlig opgave sammen med deres lokale ledergrupper og tværfaglige samarbejdspartnere for at kvalificere og sikre sammenhæng mellem projektets indsatser og hverdagens praksis.

Gøre-Genkende-Genskabe - en læringsmodel i praksis

SOB bygger på et læringssyn, hvor nye kompetencer og metoder skal kobles til hverdagen og til den praksis, de professionelle har og gerne vil udvikle. Læring forstås som en aktiv proces, hvor egen deltagelse og mulighed for selv at gøre erfaringer er afgørende både for den enkeltes motivation og for at sikre ejerskab og forankring i organisationen.

I projektet er læringssynet omsat i princippet om *at Gøre-Genkende-Genskabe*, der har guidet måden det gode samspil er gjort til en fælles læringsarena for forældre og professionelle indenfor rammerne af de nye fællesskaber.

Ved at GØRE - med egen adfærd viser de professionelle forældrene mulige veje til leg, kommunikation og regulering af det lille barn. Derved adskiller samværet i fællesskaberne sig væsentligt fra andre kendte måder i forældresamarbejdet, hvor forældrene guides 1:1 med talte og skrevne ord om de professionelle viden om tryk tilknytning.

For de professionelle har det på samme vis været vigtigt selv at træne og gøre erfaringer før de skulle facilitere samværet i fællesskaberne. Dette er sket både i kompetenceforløbene og lokalt i eget børnehus støttet af den pædagogiske leder.

Ved at GENKENDE - mønstre for tryk tilknytning når de professionelle i fællesskaberne sammen med forældrene undersøger, hvad der sker i samspillet med børnene. Derved kan forældrene genkende og få øje på det gode, de selv gør, og hvad de kan gøre mere af.

For de professionelle er kompetencerne modnet gennem aktionslæring, didaktiske samtaler og tværfaglige læringsgrupper, hvor de har trænet at forbinde teoretisk viden om, hvordan det gode samspil kan se ud med dét, der sker og gøres i situationen.

Ved at GENSKABE - gode rammer for tryk tilknytning gennem fællesskabernes aktiviteter og samvær med børnene og hinanden. Derved kan forældrene spejle sig i de professionelle adfærd og gøre egne erfaringer med at afstemme, regulere og guide barnet og derigennem mindske risikoen for at havne i afmagtssituationer, der kan føre til vrede, trusler o.l.

For de professionelle har de trænet deres egen rolle som karavanefører og måder at tage værtsskabet og ansvaret for relationen på sig, også når aktiviteter ikke gik efter intentionen.

Aktiviteter

Det vi vil

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Der er udviklet og etableret bud på nye forældrefællesskaber, der opleves som relevante og mulige at deltage i for alle familier.

Udbytte

Det nye vi gør

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Dagtilbuddene er styrket i deres kompetencer til at tilrettelægge og reflektere over den pædagogiske praksis, så det fremmer tilknytning og relationsdannelse.

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Forældrefællesskaber tilrettelægges med vægt på praksislæring, der giver deltagelesmuligheder for alle børn og forældre.

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Styrkede måder at tale tværfagligt sammen om tidlige bekymringer, der bygger på en ressourceorienteret tilgang til at være sammen om børn med forældre.

Tegn i praksis

Tegn i praksis

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Nye måder at møde og samarbejde med forældre skaber en tryk relation mellem forældre og børnehøuset, så det er let at tale sammen om noget der er svært eller bekymrer.

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Dagtilbuddenes facilitering af forældrefællesskaber, hjælper til at få øje på det gode samspils betydning og hvad forældre selv kan gøre.

Forbedringer

Oplevet virkning for målgruppen

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Positiv udvikling i børns deltagelsesmuligheder både i de konkrete forældrefællesskaber og i dagtilbuddets læringsmiljøer og børnefællesskaber.

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Positiv udvikling i forældrenes evne til at skabe tryk tilknytning til deres barn, ved at indgå i forældrefællesskaber.

Ved projektets afslutning (2024)

- ✓ Positiv udvikling i medarbejdernes oplevelse af, at det er muligt at tilrettelægge læringsmiljøer, børnefællesskaber og forældrefællesskaber, der fremmer tilknytning og relationsdannelse.

Forhold i konteksten - Det vi har lært har betydning

- ✓ Motivation og parathed hos forældrene til at deltage - Brug for en både fast og fleksibel metode
- ✓ Løft af kompetencer og kvalitet i praksis - Skal være tæt koblet til den praksis de professionelle har og skal udvikle
- ✓ Forankring i en fortløbende modningsproces - Ledelse og tværfaglige læringsgrupper
- ✓ Organisatoriske forudsætninger - Prioriteringer af resurser, tid og/eller økonomi.

Udfordringen - Det vi vil (Første kolonne). Udgangspunktet for SOB var behovet for at styrke samarbejdet med forældre om børns tidlige trivsel og udvikling, og hypotesen om at dette kan lykkes ved at udvikle nye former for fællesskaber sammen med forældrene.

Udbytte - Det vi nye, vi gør (Anden kolonne). Forudsætningen for at lykkes er, at de professionelle styrker egne kompetencer og praksis indenfor: Tidlig tilknytning, praksislæring der fremmer deltagelse, og en resurseorienteret tilgang i samarbejdet om tidlige bekymringer.

Tegn i praksis- Tegn i praksis (Tredje kolonne) Første tegn, der skal ses på at den nye praksis virker er, at der er en tryk relation mellem forældre og børnehuse. Forældrene skal opleve, at det er let at tale sammen om bekymring, og at de får erfaringer med, hvordan de selv indgår i gode samspil med deres barn.

Forbedringer og virkninger - Oplevede virkninger for målgruppen (Fjerde kolonne). Som varige effekter skal de nye tilgange og praksisformer bidrage til børnenes trivsel og deltagelsesmuligheder. Dette både i de fællesskaber der afprøves og i hverdagen efterfølgende. Vejen til dette er, at forældrene oplever sig styrket i deres handlemuligheder, og fundamentet for dette er, at de professionelle også selv vurderer, at det er muligt at arbejde med de nye måder at fremme tilknytning og relationsdannelse gennem fællesskaber for børn og voksne.

Forhold i konteksten - Dét har betydning (vandrette boks i bunden). Forhold, der har vist sig at kunne understøtte eller give barrierer for at indsatserne virker. F.eks. tid og resurser til, at medarbejderne kan opbygge og træne de nye kompetencer, betydning af ledelse, der selv er tæt på i afprøvningen af de nye fællesskabsformer, samt forhold der påvirker forældrenes og de professionelle motivation for at deltage og afprøve det nye.

Forandringsteorien beskriver forventede resultater på både kort og længere sigt, såfremt de udviklede bud på nye fællesskaber og løft af kompetencer virker for forældre og børn i praksis.

Forandringsteorien er udarbejdet og kvalificeret i flere omgange i et samarbejde mellem Hammer&Hollænder, ledere fra de to distrikter, og konsulenter på dagtilbudsområdet. Dette er sket i takt med de stop-op og læringsloop, der er gjort undervejs, og forandringsteorien har på den måde fulgt projektets udvikling som dynamisk værktøj til planlægning, evaluering og læring.

Evalueringsdesign

Gennem projektets forløb er der gennemført del-evalueringer og vidensindsamlinger, som har hjulpet til at udvikle, tilpasse og modne SOB's bud på metoder og tilgange.

Formålet har været at vurdere:

- Hvilke virkninger ser vi for børn, forældre og professionelle?
- Hvilken læring og anbefalinger giver det til de næste skridt i udvikling og forankring af kompetencer og praksis?

Evalueringer og vidensindsamlinger har været et vigtigt led i at kvalificere de metoder og tilgange der knytter sig til SOB-indsatserne, og til at sikre forankring i organisationen.

Pædagogiske ledere, SUS (Socialt udviklings- og videnscenter) og Hammer&Hollænder har stået for indsamling og bearbejdning af forskellige dele af datamaterialet. Lederne har bidraget til at kvalificere forståelsen af forhold, der har betydning for, hvordan indsatserne virker, og bidraget til at ny viden er omsat i beslutninger og kommunikation om projektets næste skridt.

Datakilder

Der er indsamlet både kvantitative og kvalitative data blandt forældre, medarbejdere og ledere. Nedenfor ses en oversigt over de forskellige typer af datakilder.

Datakilder

Forældrene

Hvad ser de som relevante fællesskaber? Hvad har de fået ud af at deltage?

- Forældreundersøgelse. Samtalesaloner med bredt udsnit af forældre samt bestyrelser i de to distrikter. (SUS)
- Lokale dialoger med forældre der har deltaget i prøvehandlinger i de første faser af projektet. (Pædagogiske ledere)
- Virkning af forældrefællesskaber. Spørgeskemaer og opfølgende telefoninterview med deltagere i forældrefællesskaber. (Hammer & Hollænder)
- Virkning SOB-pakken. Samtalesaloner med forældre der har deltaget, samt kontrolgruppe. (SUS)

Ledere og medarbejdere

Hvordan virker fællesskaberne? Hvad er taget med fra kompetenceforløb? Hvilke gode råd giver det til at udvikle og forankre SOB-praksis og kompetencer?

- Logbøger med observationer om eget lokale forældrefællesskab i børnehuset eller dagplejen. (Hammer & Hollænder)
- Fokusinterview med udvalgte medarbejdere i børnehusene om de 3 typer af forældrefællesskaber. (Hammer & Hollænder)
- Samtalesaloner med udvalgte medarbejderne om SOB-pakken. (SUS)
- Spørgeskemaundersøgelser om oplevet udbytte af kompetenceforløb "undervejs i projektet" (Pædagogiske ledere, Hammer & Hollænder)
- Fokusinterview ledergrupperne i hvert af de to distrikter om nuværende praksis forældresamarbejde. (Hammer & Hollænder)
- Fokusinterview med ledergrupperne om ledelse, der forankrer. (Hammer & Hollænder)
- Videndelingdage om erfaringer og vigtige erkendelser for alle medarbejdere i de to distrikter i forbindelse med stop-op i projektet. (Pædagogiske ledere)

Opmærksomhed i forhold til tolkning af data

Virkningerne for børn forældre og professionelle er vurderet i forbindelse med og umiddelbart efter at indsatserne i projektets spor er gennemført.

Tegn på positive virkninger for målgruppen er således vurderet på et tidspunkt, hvor nye styrkede kompetencer, og praksisformer har været i en fortsat modningsfase. Dette angiver behovet for fortsat at følge virkningerne over længere tid, som en del af arbejdet med at forankre SOB i distrikterne.

DEL 2 Resultater og læring fra Sammen om børn

Jeg tror, at forløb (som dette, red.) vil kunne erstatte mange møder med enkelte forældre i dagtilbuddet. Når jeg har lært pædagogerne at kende på denne måde, skaber det tryghed, for vi vil det samme for barnet.

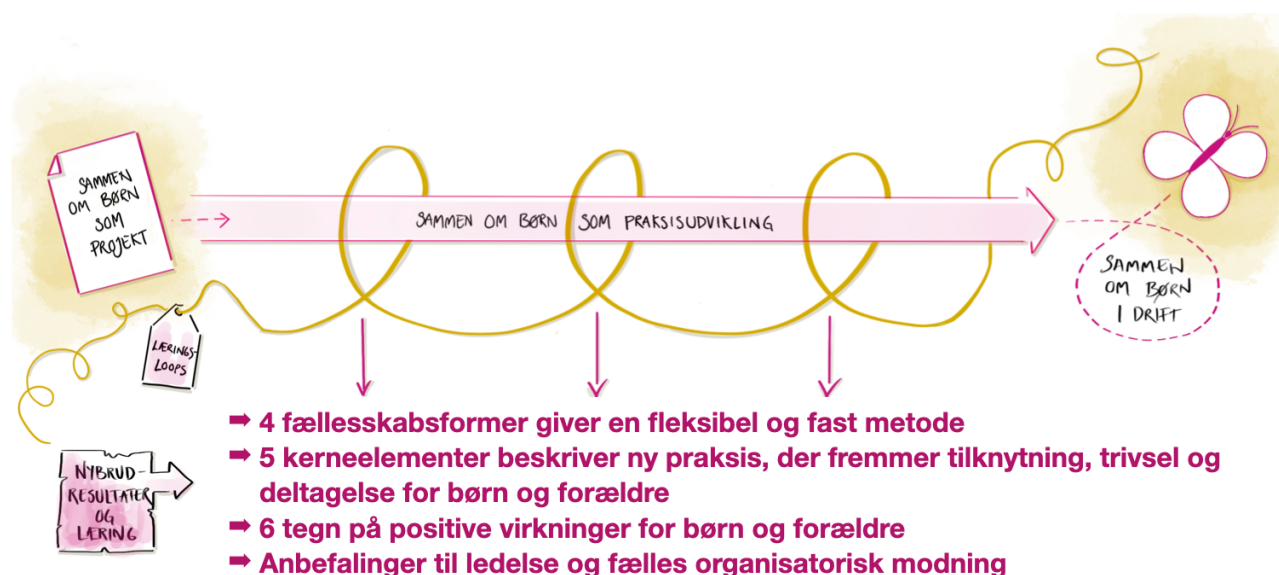
Forældreцитат

Centrale resultater og læring skabt gennem modningsprocesser

Udgangspunktet for SOB var en erkendelse af, at de eksisterende tilgange til samarbejdet om små børns socioemotionelle udvikling ikke fuldt ud rakte til at understøtte den forandring, der var brug for. Der var behov for nye perspektiver og en undersøgende tilgang for at finde konkrete praksissvar på måder at indgå i nye fællesskaber med forældrene, der kan gøre en forskel for børnene.

Dette er sket i en modningsproces med fortløbende læringsloops, hvor der er indsamlet viden, opbygget kompetencer, gjort prøvehandlinger og årlige stop-op, som har bragt projektet videre. De professionelle har herigennem selv været med til at stille nødvendige, undersøgende spørgsmål til egen praksis: Hvad ser vi ske og hvordan virker det? Hvad skal vi gentage eller justere i næste skridt sammen med forældrene? Og hvor har vi måske blinde pletter, der er brug for mere viden om?

I denne del af afrapporteringen beskrives resultater og læring fra SOB.

Kapitel 5. SOB en fleksibel og fast metode

SOB's bud på en ny styrket praksis i dagtilbuddene, består i:

- **4 konkrete fællesskaber - hvor professionelle og forældre er sammen om at styrke forældre-barn samspillet.**
 - **5 Kernelementer i de professionelles praksis - der angiver kvalitetskriterier for pædagogisk praksis, der fremmer tilknytning og relationsdannelse.**
-

I dette kapitel præsenteres de metoder og tilgange SOB har udviklet i form af 4 bud på SOB-fællesskaber og 5 kernelementer i de professionelles praksis, som bidrager til at støtte børnenes socioemotionel udvikling

Alle børn fødes med et motorisk, et kognitivt og et følelsesmæssigt udviklingspotentiale. De er alle betydningsfulde for barnets udvikling, men det følelsesmæssige potentiale kan kun udvikles i relation til andre mennesker, og for det lille barn er tilknytningen til de nærmeste omsorgspersoner derfor særligt afgørende.

Metoderne, som er udviklet og afprøvet i SOB, tilbyder en praksisrettet forståelsesramme for, hvordan de professionelle i dagtilbuddene kan arbejde med forløb for mindre grupper af børn, forældre og professionelle med særligt fokus på at understøtte den tidlige socioemotionelle udvikling. I projektet har de professionelle modnet deres forståelser fra fx at tale med forældrene om at skabe strukturer og rammer om barnet til at vise forældrene, hvordan de kan møde deres barn følelsesmæssigt ved at tilbyde regulering og tryghed.

Fællesskaberne i SOB adskiller sig fra indsatser, som er rettet mod oplæg og undervisning af forældrene eller en-til-en orienterede indsatser for enkelte børn og familier. I stedet er de professionelle gået nye veje i at gøre det gode samspil til en fælles læringsarena. Forældrene engageres aktivt i strukturerede møder og forløb, hvor både børn og voksne drager nytte af fællesskabet i dagtilbuddet, og hvor forældre og professionelle sammen gør erfaringer med gode måder at indgå i samspil og samvær med barnet. Fokus er på, hvordan et fællesskab med og mellem forældrene kan skabe tryghed og følelsesmæssig ro i forældreskabet og dermed sætte positive spor i børnenes trivsel og fællesskaber.

4 fællesskabsformer, der styrker forældre-barn samspillet

Et mål for SOB har været at udvikle nye fællesskabsformer for forældre. **SOB-pakken, Baby-cafe, Fælles praksis og Salonfællesskaber** er de konkrete fællesskabsformer, som de professionelle har udviklet og afprøvet sammen med forældre og børn i de to dagtilbudsdistrikter.

SOB-fællesskaber

Deltagere - hvem inviteres

- I forældrefællesskaber er gruppestørrelse på typisk 3-5 familier. I SOB-pakken er mødet med den enkelte familie.
- Målgruppen er både almen og specifik.
 - Ved SOB-pakken og Babycafe er invitationen til de, der skal starte i dagtilbud
 - Ved Fællespraksis og Salonfællesskab tager de professionelle stilling til hvem, der inviteres til det enkelte forløb.

Hvornår og hvor meget

- Forløb på 3-4 mødegange á 45 min.- 2 timer pr. gang.
- Tidspunkt på dagen har typisk været formiddag for SOB-pakken og Babycafe, og først på eftermiddagen for Fællespraksis og Salonfællesskab. Tidspunkterne er tilpasset efter behov.
- Sted som udgangspunkt i eget børnehus eller i det fælles dagplejehus. Et enkelt forløb har gjort erfaring med at anvende biblioteket som ramme om Fællespraksis.

Læring og praktiske anbefalinger

Hvad har betydning for forældrenes motivation og udbytte

- ➔ **Gruppestørrelse på 3-5 familier er god**, da den understøtter muligheden for nærvær, tryghed og kendskab til hinanden.
- ➔ **Giv mulighed for at søskende kan deltage**, hvis det er forudsætning for at familiens logistik kan gå op.
- ➔ **Tænk i kendskab og viden om hvilke familier**, der kunne have glæde af samværet med hinanden og spørg også forældrene selv. Byg sådanne dialoger ind i mødepraksis og årshjul.
- ➔ **Inviter ved personlig kontakt** og tal med familierne om, hvorfor netop de inviteres. Vigtige budskaber er: Formålet er en rar og glædesfyldt stund sammen, ikke er fordi der er "noget galt". Ønsker om at lære familien at kende, og hvad der har betydning for dem og barnets trivsel og udvikling.
- ➔ **Længere forløb** (gerne 6-8 gange) både forældre og personale ser at det kan give bedre betingelser for at opbygge relationer og få konkrete erfaringer med det gode samspil, der kan trækkes på efterfølgende.
- ➔ **Husk venlige remindere** mellem mødegange, så vigtigheden af at komme hver gang bliver tydelig. Erfaring er, at der er risiko for at familierne falder fra da hverdagen ofte er travl.
- ➔ **Tolkning og måltider er vigtige støtteelementer**. Behovet for tolkning skal vurderes individuelt for at sikre deltagelsesmuligheder og godt samtaleflow i gruppen, mens måltider eller snacks kan bidrage til ro, tryghed og fællesskab.

SOB-PAKKEN

- Besøg i familien af sundhedsplejerske og pædagog fra barnets kommende børnehush.
- Tilbud til familierne om 2-4 besøg i børnehuset frem til opstart og til at møde den pædagogiske leder.

BABYCAFÉ

- Et fællesskab for en mindre gruppe af kommende forældre og deres barn før start i børnehuset.
- Tilbud om et forløb med 3-4 møder/caféer i et uformelt setup, hvor man lærer hinanden og stedet at kende.

FÆLLESPRAKSIS A+B

Et fællesskab for

- A) Enkelt forælder eller et forældrepar og deres barn, der sammen med pædagogiske personale og eventuelt andre børn på stuen, deltager i de daglige aktiviteter. Omfang planlægges med den enkelte familie.
- eller
- B) En mindre gruppe af forældre der inviteres til et forløb på 3-4 gange med fælles samvær og aktiviteter med deres barn.

SALONFÆLLESSKAB

- Et fællesskab for en mindre gruppe af forældre
- Tilrettelagt henover 3-4 gange, hvor der veksles mellem samtalsaloner med forældrene og legesaloner for børn og forældre sammen.

5 Kerneelementer - kvalitetskriterier for god praksis

Et mål for SOB har været at pege på kvalitetskriterier, der beskriver kvaliteten i de professionelles praksis og mindset, der indenfor rammerne af de nye fællesskaber fremmer børns tidlige tilknytning og følelsesmæssige udvikling. Det har resulteret i 5 kerneelementer i de professionelles praksis, der er guidende og handleanvisende med forventning om, at de sætter positive virkningskæder i gang for forældre og børn.

Sammen om positivt samvær og godt samspil

Fælles lege og aktiviteter - vi gør noget sammen

- I alle typer af forløb er omdrejningspunktet samvær, aktiviteter og lege, hvor forældre og professionelle er sammen om at gøre erfaringer med det gode samspil og måder at støtte barnets socioemotionelle udvikling.

Tid til dialog - om det der er godt, og det der bøvler eller bekymrer

- Det er forskelligt, hvordan der er skabt rum for de voksnes dialog i fællesskaberne. Salonfællesskab har mødegange kun for forældre, de andre forældrefællesskaber har kortere tidsrum som afslutning med mulighed for snack til børnene og snak de voksne imellem.
- Fællesskaberne har også været anledning til at lave aftaler med enkelte familier om noget, der var brug for støtte til eller følge op på frem til næste gang.
- Samtalemenuer som metode til åbne samtaler, når der kun er voksne tilstede. Samtalemenuer er et element i Salonfællesskaber og bruges i andet forældresamarbejde.

Tip. Kontakt distriktslederne, hvis du vil høre mere om fællesskaberne og de materialer der er udviklet

Læring og praktiske anbefalinger

De professionelle forberedelse og roller undervejs

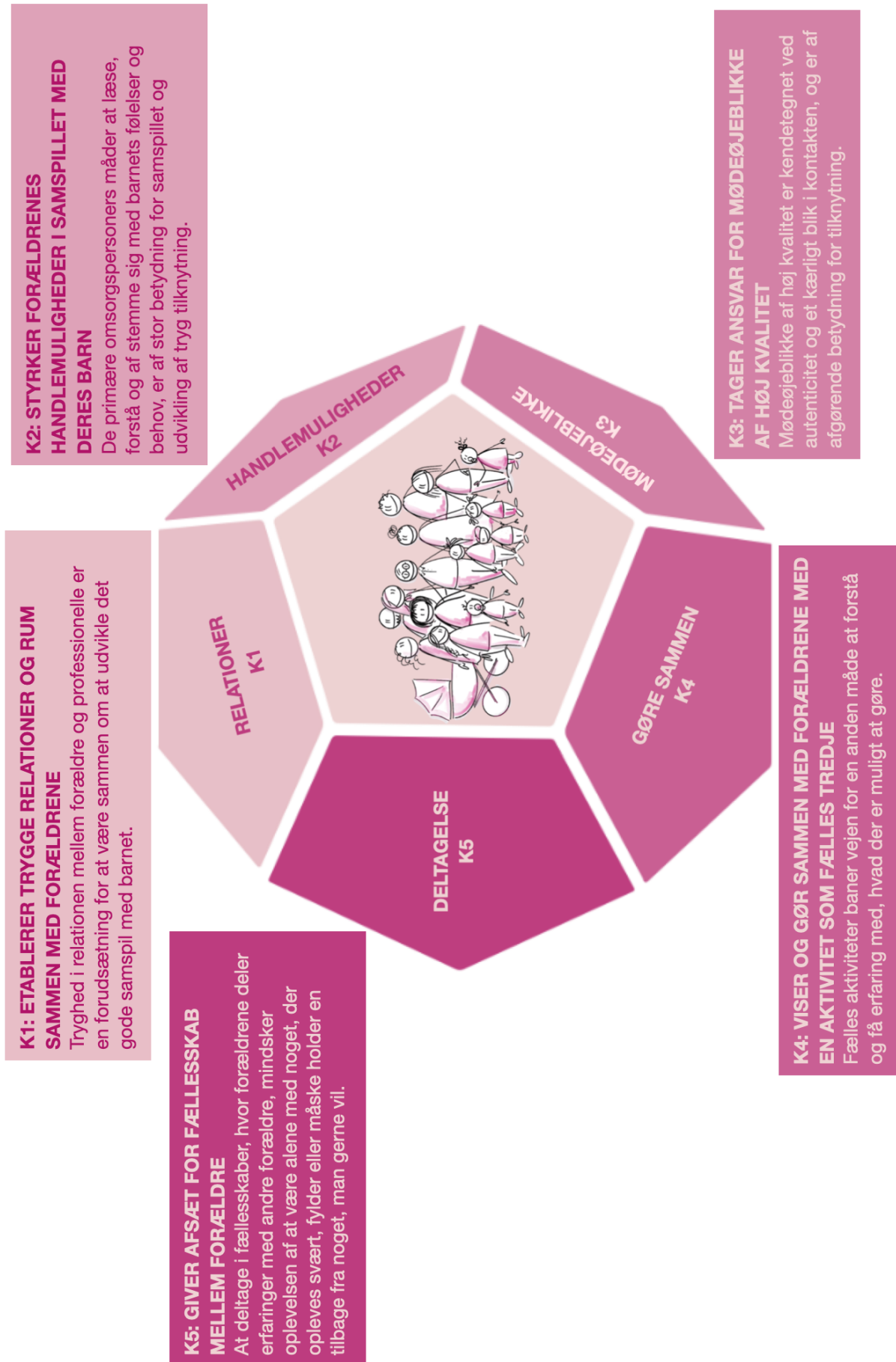
- ➔ **Fordel roller**, så det er muligt at være tilgængelige og have opmærksomhed på den enkelte families behov.
- ➔ **Brug drejebog til at planlægge tilpas fleksible rammer** og logistik i personalets rollefordeling fx for at muliggøre skift mellem forældre og støtte familier med flere børn, der deltager.
- ➔ **Priorité planlægning og at være to på**, så der er nærvær både i aktiviteten og i kontakten med de enkelte forældre

Faglig bevidsthed om legens betydning for børns socioemotionelle udvikling

- ➔ **Vær tydelige om hvordan legen og samværet kan støtte barnet i sin følelsesmæssige udvikling**, og hvordan det har betydning for en positiv forståelse af sig selv i sin omverden. Denne oversættelsesopgave handler også om at åbne for forældrenes egne perspektiver på, hvad de ser og oplever i samspillet med barnet og at skabe en tryk ramme, hvor de føler sig mødt og forstået i deres måde at være forældre.
- ➔ **Overvej balancen mellem de planlagte lege og forældrenes forventninger** til og behov for at tale om praktik i forbindelse med den kommende opstart, fx når der holdes Babycafé

Værtsskab har betydning før-under-efter fællesskabet

- ➔ **Tag værtsskab for rammer, der gør det muligt at deltage på forskellige måder og tempi.** Forældre har brug for at mærke og se, der er forskellige muligheder for at deltage alt afhængig af, hvad barnet og de selv er parate til.
- ➔ **Hjælp med at overføre erfaringer fra forældrefællesskabet til hverdagen derhjemme.** Legene i forældrefællesskaber kan give én slags oplevelse i børnehuset og en anden derhjemme.
- ➔ **Tilpas styring af samtalen med og mellem forældrene med fokus på det gode samspil.** Når det lykkes at facilitere gode rammer for dialogen mellem forældrene, så oplever forældrene glæden ved at kunne spejle sig i, støtte og lære af hinanden. Det kræver, at de professionelle er parate til, at forældrene selv er med til styre, hvad samtalen skal handle om, og at relationen mellem dem også kan være et formål i sig selv

Kapitel 6. SOB fremmer tilknytning, trivsel og deltagelse for børn og forældre

Projektets evalueringer og vidensindsamlinger viser samlet set

- **Positive indikationer på, at deltagelse i fællesskaberne kan fremme tilknytning, trivsel og deltagelse for børn og forældre.**
 - **Samtidig vurderer de professionelle selv, at de former og tilgange, der er arbejdet med i fællesskaberne, har potentiale som fast element i dagtilbuddenes almene, forebyggende forældresamarbejde.**
-

I det følgende præsenteres de tegn på positive virkninger, som lægges til grund for vurderingen af, at de udviklede fællesskaber kan fremme tilknytning, trivsel og deltagelse for små børn og deres forældre, både i almindelighed og særligt for dem, der er i risiko for at være i, eller er i en sårbar position.

Tegn som ses er, at:

1. Fra individuelle bekymring til fællesskab om det gode samvær og samspil
2. Forældrene oplever de nye fællesskaber som relevante og mulige at deltage i.
3. Deltagelse skaber en tryk overgang og relation til børnehuset som trygt sted.
4. Tidlige tegn på positiv betydning for børns trivsel og deltagelse.
5. Forældrene har fået positive oplevelse og styrkede handlemuligheder.
6. Styrket kendskab og relationer mellem forældre.

Sammenfatningen af resultater og læring går på tværs af de fire nye typer af fællesskaber. Der ses ikke markante forskelle i forældre og personales tilbagemeldinger på de forskellige typer af fællesskaber. Samtidig har formålet været at fremdrage konklusioner, som knytter sig til de ovenstående tegn på kvalitet i alle fællesskaber.

SOB-pakken er afprøvet og kvalificeret med deltagelse af begge dagtilbudsdistrikter og deres tværfaglige samarbejdspartnere og med invitation til faktiske forældre og børn, der blev 6 mdr. indenfor 3.kvartal 2023.

Afprøvning af de 3 former for forældrefællesskaber er sket gennem 8 forløb for børn og forældre i vuggestue og 7 forløb for børn og forældre i børnehave. Det enkelte børnehus har selv besluttet, hvilken fællesskabsform de ville arbejde med og har i den forbindelse selv skulle vurdere, hvilke børn og forældre der kunne have glæde af at deltage i fællesskabet og derfor er blevet inviteret.

1. Fra individuelle bekymringer til fællesskab om det gode samvær og samspil

I de nye SOB-fællesskaber er omdrejningspunktet, at forældre og professionelle er sammen om at støtte det lille barns følelsesmæssige udvikling og trivsel.

Fællesskaberne er designet med en dobbelt intention:

- Dels at skabe konkrete situationer, hvor forældre og børn gør noget sammen med fokus på det gode samspil.
- Dels at skabe et trygt rum, hvor forældre kan dele erfaringer og bekymringer både med de professionelle og hinanden.

I SOB-fællesskaberne arbejder de professionelle med at møde både børn og forældre på en afstemt måde. De professionelle relationskompetence er vigtig ikke kun i samspillet med barnet men også i forældresamarbejdet, hvor et fælles sprog og forståelse styrker muligheden for at handle tidligt og sammen.

Her skaber SOB fællesskaberne rum for, at forældre og professionelle i fællesskab bliver klogere på, hvordan børn viser, hvad de har brug for, og hvordan de bedst støttes i deres udvikling, også inden alvorlige bekymringer opstår.

Udgangspunktet er, at alle forældre kan have glæde af at deltage i fællesskaber, hvor de får indsigt i barnets følelsesmæssige behov og støttes i forældrerollen. Det gælder særligt for sårbare familier men i høj grad også generelt for små børn og deres forældre.

Børnehusenes eksisterende samarbejde med forældre har allerede systematikker for individuelle samtaler og tidlige tværfaglige indsatser, som fx netværksmøder når der opstår bekymring for et barn. SOB-fællesskaberne erstatter ikke disse, men skaber en anden, ny vej at gå med en resurse- og fællesskabsorienteret tilgang, der flytter fokus fra individ og problem til fællesskab og forebyggelse.

Det bryder oplevelsen af at stå alene og skaber nye handlemuligheder

Evalueringer og vidensindsamlinger fra fællesskaberne viser, at netop det at gøre noget sammen med børnene, hvor forældrene selv får en plads som erfaringsseksperter er en vigtig nøgle.

Flere forældre fortæller, hvordan det at høre andres historier gav lettelse og genkendelse. Samværet med barnet og andre forældre skabte mulighed for at tale åbent og tage imod støtte. På tværs af børnehuse og typer af fællesskaber er oplevelsen, at de nye tilgange bidrager til tillidsfulde relationer. Forældre føler sig mødt og anerkendt og tør i højere grad række ud, når de er i tvivl. Det afspejles i, at personalet oplever forældre være mere opsøgende og trygge i kontakten.

Det tætte samvær åbner også for et dybere samarbejde, som de professionelle oplever giver værdi den anden vej. Forældrene bliver aktive medskabere og tager medansvar for fællesskabet og bidrager med erfaringer, der kvalificerer praksis. Når personalet lytter til forældrenes perspektiver, giver det mulighed for at justere tilgang og rammer.

De professionelle peger også på, at det kræver en målrettet indsats at nå alle familier og skabe vedkommende fællesskaber. Men tilbagemeldingerne og de konkrete virkninger bekræfter, at det betaler sig: Når relationen er bygget op i trygge, meningsfulde rammer, styrkes samarbejdet om barnets trivsel og muligheden for at sætte ind tidligt og forebyggende bliver markant bedre.

Tegn i praksis og virkninger for målgruppen

Både forældre og medarbejdere:

- Positiv betydning for relationen. Vi har fået en fælles referenceramme at bygge på i hverdagen efterfølgende.

Forældre:

- Oplever at være trygge, set og bekræftet i deres forælderrolle.
- Fik øje på forskellige måder at være forældre på. Og at andre forældre kan have det ligesom mig.
- Fremhæver det anderledes og gode ved at være sammen i fællesskaber med andre børn og voksne på denne måde.

Medarbejdere:

- At gøre sammen - gør det let af tale med forældrene om samspillet med barnet både i forløbet og efterfølgende.
- Forældre er efter forløbet opsøgende hvis der er noget, de bøvler med eller er i tvivl om.
- Erfaring med hvad der har betydning for forældrene. Hvordan kan vi give følgeskab, hvis de oplever pres eller tvivl.

Jeg tror, at forløb (som dette, red.) vil kunne erstatte mange møder med enkelte forældre i dagtilbuddet. Når jeg har lært pædagogerne at kende på denne måde, skaber det tryghed, for vi vil det samme for barnet.

Forældrecitat

Det er mere personligt - jeg tør sige mere om, hvad jeg har brug for.

Forældrecitat

De har åbnet op som familie om, hvad der er svært, og så har de refereret til det siden, som noget alle kendte.

Personalecit

2. Forældrene oplever fællesskaberne, som relevante og mulige at deltage i

Et væsentlig succeskriterie for de nye fællesskaber er, at forældrene oplever, at de inviteres til noget, som er relevant og muligt for dem at deltage i.

De professionelle har derfor været optaget af, hvordan der kan skabes rum med en positiv og tryk atmosfære, hvor forældrene selv kan være med til at præge og forme fællesskaberne med afsæt i det, der optager dem i deres forældreskab og samspillet med deres barn.

Tilbagemeldinger fra forældrene er, at de i meget stor udstrækning har oplevet, at det har været et godt tilbud at få mulighed for at deltage i. Forældrene har haft positive oplevelse af at blive mødt med personlig interesse og mærket de professionelles lyst til at lære både dem selv og deres barn at kende. Den generelle oplevelse er også, at måden at være sammen om små aktiviteter og samtaler i en uformel tone har passet godt til dem.

Både personale og forældrene selv fortæller, at forældrene i høj grad har lyst til at deltage i fællesskaberne, når de bliver personligt inviteret af personalet, og at de giver udtryk for, at de gerne vil deltage igen en anden gang.

Tegn i praksis og virkninger for målgruppen

Forældre:

- Indhold og tilrettelæggelse passer til dem.
- Føler sig velkomne og trygge ved at deltage.
- Lyst til at deltage, når personligt inviteret.
- Vil gerne deltage en anden gang.

Medarbejdere:

- Det er muligt at være nærværende og tilgængelig for alle deltagerne.
- Det er vigtigt og muligt at tilpasse og justere til de faktiske familier, der deltager.
- Den personlige invitation og opfølgende kontakt har betydning for, at forældrene ikke falder fra i en travl hverdag.

Til andre forældre vil jeg sige Vær med! Få nærvær og oplev interaktion med andre børn og deres forældre. Få ro i forældrerollen, det er ok at vi er og gør på forskellige måder - alt er ok

Forældrecitat

Det har været et super projekt, og endnu engang fortæller det os, at jo tættere vi er på forældrenes hverdag, tager udgangspunkt i deres interesser og viden, og inddrager dem, jo længere kommer vi med vores pædagogiske virke.

Børnehus logbog

3. Deltagelse skaber en tryk overgang og relation til børnehuset som tryk sted

Tryk i relationen mellem forældre og professionelle er en forudsætning for at være sammen om at udvikle det gode samspil med barnet, og den professionelle har altid et særligt ansvar for relationen.

Både professionelle og forældre tilkendegiver, at deltagelsen har haft positiv betydning for relationen mellem den enkelte familie og børnehuset. Forældre med små børn, der har deltaget i SOB-pakken eller Babycafe i forbindelse med starten i dagtilbuddene fremhæver, at det har skabt et tryk og overskueligt afsæt til den nye verden i dagtilbuddet.

Fælles erfaringer fra både hjemmebesøgene og fællesskaberne i dagtilbuddene er, at det har givet et særligt indblik at møde forældrene enten hjemme hos dem selv eller ved i fællesskabets mødegange at se forældre og børn i samspil på andre måder, end hverdagens hente-bringe situationer ellers giver mulighed for.

For de professionelle har det givet en styrket bevidsthed om at tage værtsskab for relationen og samværet i situationen, hvor både forældre og de selv viser andre sider af sig selv end normalt. Det gør møderne i fællesskaberne særlige for begge parter og giver et godt udgangspunkt for det videre samarbejde.

Børnehuset mit og vores barns tryk sted

Forældre:

- Positiv betydning for relation til personalet.

Medarbejdere:

- Styrket kendskab, når ser forældre i samspil med barnet, som hverdagen ellers ikke giver mulighed for.

Understøtter gode overgange

Både forældre og medarbejdere:

- Der er opbygget relationer mellem barnet og personalet.
- Barnet og forældre har fået erfaringer sammen med personalet. Fx været på stuen og i afdelingen og har prøvet nogle af de aktiviteter, der er en del af dagligdagen.

4. Tidlige tegn på positiv betydning for børns trivsel og deltagelse.

Barnet har brug for at blive spejlet og mødt med nærvær og interesse af sine nærmeste omsorgspersoner. Forventningen har været, at der gennem forældrenes deltagelse og praksislæring i et fællesskab kan skabes tryghed og følelsesmæssig ro i forældreskabet, som gavner børnenes trivsel.

Både forældre og personale fortæller om den positive betydning de ser, det har for børnene både undervejs i forløbene og efterfølgende i dagligdagen. Forældrene har set nye sider af deres barn, fx at barnet er mindre genert, mere aktivt og opsøgende i kontakten til andre.

Personalet fremhæver især at de også ser en positiv udvikling hos børnene efterfølgende fx i forhold til at regulere sig selv, turde prøve nyt, at være tryk ved at der er voksne, der ser, støtter og er der, når barnet har behov. De oplever også, at børnene kommer til de voksne ved uro og negative følelser og det giver mulighed for at give børnene positive oplevelser med at blive forstået og rummet.

Tegn i praksis og virkninger for målgruppen

Børnene i forløb/møder

Både forældre og medarbejdere, så at børnene:

- Udtrykte begejstring og glæde ved at deltage.
- Var trygkere fra gang til gang. Blev undervejs mere selvsikre i deres deltagelse. De bevægede sig mere rundt i rummet på egen hånd.
- Genkendte hinanden og de voksne (personale og andre forældre).
- Børnene smilte og var interesserede i kontakt til personalet og de andre børn.

Børnene efter forløbet

Medarbejdere ser i dagligdagen børn, der:

- Har fået nye og tættere relationer til hinanden. Søger hinanden og efterspørger at deltage i fællesskabet og at lave aktiviteterne igen.
- Er mere selvstændigt deltagende og bidragende i andre fælles aktiviteter som fx samling.
- Har været i kanten af fællesskabet, bliver set af de andre børn, udtrykker stolthed og deler noget, der optager dem.

Mit barn er blevet mere social og åben over for andre

Forældrecitat

Jeg synes, jeg har fået et mere trygt barn, både over for andre børn og voksne.

Forældrecitat

Rart at se mit barn prøve noget nyt af og undersøge verdenen. Det giver helt vildt god mening

Forældrecitat

5. Forældrene har fået positive oplevelser og styrkede handlemuligheder

Samværret og legene i fællesskaberne har skullet give forældrene gode oplevelser og erfaringer med at læse, forstå og reagere på barnets følelser og behov. Samtidig har forventningen været, at det at gøre legene sammen med børnene skaber en følelse af fællesskab og tillid mellem forældre og professionelle, hvilket er en forudsætning for, at forældre føler sig trygge ved selv at efterspørge og tage imod råd og vejledning.

Forældrene fortæller, at deltagelse i forløbet har gjort dem trygge og givet en oplevelse af at kunne gøre det godt nok som forældre. De fortæller, at de har fået konkrete ideer til lege, der styrker samværret og nærværet med deres barn, og det har givet dem viden og erfaringer med, hvordan de selv kan støtte barnet fx i at søge kontakt eller følge dets interesse i legen.

De professionelle har i legene fremhævet og sat ord på børnenes måder at reagere og udtrykke deres behov. På den måde har de vist veje til, hvordan man kan afstemme, regulere og guide barnet, så det oplever sig mødt og forstået i sine behov og følelsesmæssige reaktioner. De professionelle oplever, at der meget hurtigt kom en stor åbenhed fra forældrenes side, og at det er positivt og nyt at se forældre i samspil med deres barn. De oplevede også, at se flere nuancer i samspillet mellem forælder og barn, og fik øje på resurser i familierne, de ellers ikke havde fået øje på i andre sammenhænge.

Tegn i praksis og virkninger for målgruppen

Forældre:

- Oplevet bedre nærvær i deres forældre-barn relation.
- Fået nye perspektiver på at forstå deres barn ved at se det i samspil med andre.
- Fået konkrete ideer til lege og aktiviteter.
- Fået viden og erfaringer med måder selv at støtte barnet. Fx følge følge dets interesse i legen, støtte i at søge kontakt til andre børn, eller hjælpe til at møde og regulere følelsesmæssige udsving.
- Fremhævet det anderledes og gode ved at være sammen på denne måde.

Medarbejdere:

- Ser ro og voksende sikkerhed hos forældrene. Tager medansvar og hjælper med at skabe en tryk ramme i fællesskabet.
- Oplever, at fællesskabet har givet en fælles referenceramme, der gør det let af tale med forældrene om samspillet med barnet både i mødegangene og i hverdagen efterfølgende.

Jeg fik en god oplevelse af, hvordan jeg kan få mit barn til at falde ned, og at det tit handler om at jeg skal være tålmodig.

Forældrecitat

Vi har alle udfordringer med vores barn, og det er rart at spejle sig i andre familier det giver en tryghed og tro på jeg gør det godt nok.

Forældrecitat

I aktiviteten kan vi gribe anledning til sige højt, hvad vi ser. Fx sætte ord på barnets trygge cirkel, måder de søger ud og tilbage. Det giver forældrene mulighed for selv at få øje på barnets behov.

Fokusinterview personale

6. Styrket kendskab og relationer mellem forældre

Alle fællesskaber er forskellige, fordi de formes af de forældre, som deltager. At være sammen om børn handler derfor også om at skabe deltagelsesmuligheder for en stor variation af forældre. At spørge, lytte og være nysgerrige på, hvad der skal til, for at de pågældende forældre vil kunne deltage og føle sig trygge. Og at give dem rum og mulighed til at dele erfaringer og tanker om forældrerollen med hinanden.

SOB fællesskaber er derfor blevet til med afsæt i vigtige dialoger med forældre om deres behov og ønsker. Forældrenes perspektiver har således været pejlemærker undervejs i modningen, uden at de professionelle har sluppet ansvaret for rammer og indhold i fællesskabet.

Generelt oplevede forældrene, at det var rart at være sammen med andre forældre i aktiviteterne, og at det var en positiv ramme at lære hinanden at kende i. Det gjorde en forskel at gøre noget sammen med andre, det styrkede kendskabet og relationen til hinanden på helt andre måder, end fx forældremøder formår.

Forældrene fortæller også, at de forældre de har været sammen med i forældre-fællesskabet, også er blevet dem, de hilser på og får en lille snak med, når de mødes i børnehuset. Det har de professionelle også lagt mærke til, ligesom de ser børn, der er begyndt til fritidsaktiviteter sammen.

Tegn i praksis og virkninger for målgruppen

Forældre:

- En god ramme at lære andre forældre at kende.
- Nogle vi hilser på og taler med i hverdagen i børnehuset.
- Nogle forældre ses udenfor børnehuset.
- Fik gennem aktiviteterne øje på forskellige måder at være forældre på, og flere fortæller, at de fik en følelse af at være gode nok som forælder.
- Anledning til at tale sammen om, hvordan forskellige situationer tackles i hjemmet og at dele gode erfaringer.

Medarbejdere:

- Så forældre der viser interesse for hinanden.
- Skærpet opmærksomheden på at holde rammen om aktiviteten og samtidig finde balancen i at skubbe på forældrenes måder at koble sig på hinanden og give plads til at relationerne kunne modnes undervejs
- Forventer at den netværksdannede del vil øges i takt med, at forældre-fællesskaber bliver fast tilbagevendende praksis lokalt.

Kapitel 7. Kompetencer løftes bedst i praksis

Resultater og læring fra SOB som projekt

- Viser indikationer på, at medarbejdernes kompetencer er styrket i takt med den kompetenceudvikling, der har fundet sted.
 - Giver et bud på, hvordan kvalitetskriterier for de professionelles praksis ser ud knyttet til de 5 kerneelementer, der kendetegner SOB som tilgang og mindset.
 - Gøre-Genkende-Genskabe et praksisnært læringssyn – omsat til en modnet strategi for varigt kompetenceløft, hvor praksislæring kræver kontinuerlige øvebaner for de professionelle
-

SOB har ikke alene handlet om at udvikle en ny metode eller samarbejdsform. Det har krævet en dybere bevægelse i den pædagogiske praksis, hvor nye viden og forståelser fra kompetenceforløb har skulle forankres som fagligt mindset og i de konkrete måder, de professionelle møder børn og forældre på.

I dette kapitel beskrives, hvordan kompetenceudviklingen har fundet sted som en modningsproces i børnehusene, hvor praksislæring, øvebaner og fælles refleksion har været nøglen. Herigennem har projektet tydeliggjort, hvilke kompetencer der er afgørende for at lykkes, både i samspillet med forældre og børn og i den pædagogiske praksis.

Projektet har vist, at kompetenceløft bedst sker, når det kobles tæt til praksis. De professionelle har skulle tilegne sig ny viden og arbejde med at ændre egne tilgange og rolleforståelser.

Udbytte af kompetenceforløb

SOB-projektets kompetenceforløb har haft et klart sigte: At styrke dagtilbuddenes evne til at tilrettelægge og reflektere over praksis, så det fremmer tryghed, tilknytning og gode relationer, mellem børn, forældre og professionelle.

Kompetenceudviklingen er forløbet i tre faser, hvor læring og afprøvning har været tæt integreret. I det følgende er sammenfattet, hvordan indhold og udbytte af kompetenceforløb og praktiske afprøvninger har været forbundet og understøttet gennem kompetenceudviklingens faser.

Første fase: Skabte fælles fagligt fundament og ny forståelse af egen praksis

I den første fase var målet med kompetenceforløbene at etablere et fælles sprog og fagligt fundament for de professionelle. Undervisningen havde fokus på tilknytning, mentalisering og børns følelsesmæssige udvikling og gennem aktionslæringsforløb arbejdede de professionelle med udvalgte temaer lokalt og kobled dem til hverdagspraksis og læreplansmål.

Ved afslutning gennemførte ledergrupperne projektets første læringsloop med en vidensopsamling i et dialogbaseret setup med medarbejderne i hvert distrikt. Her blev spurgt ind til medarbejdernes oplevelser, forandringer i praksis og tegn på ændringer i børnefællesskaberne.

Udsagnene pegede på begyndende ny faglig bevidsthed om:

- Egen rolle i mødet med børn og forældre.
- Vigtigheden af en klar rollefordeling og aftaler om hvem der gør hvad i de konkrete fællesskaber med børn og forældre.
- Betydningen af fælles faglige samtaler i personalegruppen.

Medarbejderne beskrev, hvordan læringsmiljøets indretning, rolleafklaring og tempo havde betydning for børns muligheder for deltagelse og trivsel. Erfaringerne blev lokalt omsat til konkrete justeringer i læringsmiljøerne, fx ved modtagelse af børn og forældre, indretning af legezoner og skabelse af ro i overgange.

Anden fase: Styrket viden og praktiske tilgange til forældre som aktive medskabere og første afprøvninger af ny SOB praksis sammen med forældrene

I projektets næste fase var fokus særligt på at gå nye veje i forældresamarbejdet. I kompetenceforløbene blev der arbejdet med temaer som magt og afmagt, lytning, tværprofessionelt samarbejde og forældreinvolvering med sigte på at kvalificere de voksnes rolle i fællesskabet omkring barnet.

I denne fase af projektet blev der gennemført en forældreundersøgelse, hvor der også her var brug for en anden tilgang end kendte måder, til at være i dialog med forældrene. Alle

I lederne blev trænet i at bruge Samtalesaloner³ som metode til åbne samtaler gennem brug af en samtalemenu. Efterfølgende er denne samtaleform blevet en integreret del af fællesskabsformen Salonfællesskab, og børnehuse tænder metoden ind som en mulighed også i andre former for møder med forældrene.

Læringsgrupper på tværs af fagligheder og børnehuse gav mulighed for at spejle praksis og udvide perspektiver på de cases, der var omdrejningspunktet for refleksionerne i grupperne. I praksis blev denne faser fokus afprøvet gennem mindre prøvehandling, hvor nye typer forældrefællesskaber blev afprøvet og evalueret.

Evalueringer og videnindsamlinger i denne fase viste tegn på ny styrket praksis hvor:

- De professionelle blev bedre til at genkende, reflektere over og justere egen praksis.
- Der blev udviklet konkrete ideer til, hvordan der kunne inviteres til fællesskaber, og hvordan de skulle faciliteres.
- Forældre følte sig set og mødt som deltagere og medskabere, når de blev inddraget gennem nye dialogformer med mulighed for at tale om det, der optager dem, og hvad de oplever som meningsfulde fællesskaber.

De professionelle fremhæver selv betydningen af, at forløbene havde givet dem viden og træning i at være opmærksomme på egen kommunikation og tilgang til forældresamarbejdet. Læringsgrupperne blev særligt fremhævet som ramme for respektfuld dialog og fælles refleksion, hvor kendskab og indsigt i hinandens fagligheder blev udfoldet og sat i spil på gode måder.

Tredje fase: Praksisnære redskaber, der kvalificerer samværet i SOB fællesskaber

Den sidste del af kompetenceforløbet havde fokus på at få yderligere viden og konkrete redskaber til lege, der fremmer socioemotional tilknytning. Gennem undervisningsforløb i "Forældre på alle strenger", "Theraplay" og "NUSSA" blev trænet konkrete måder at tage værtskab, at være karavanefører og få greb til at guide børnenes følelsesmæssig regulering indenfor rammerne af de nye fællesskaber.

Den neuroaffektive tilgang blev i denne fase tydeligere som fagligt ankerpunkt. De professionelle blev introduceret til de neuroaffektive kompasser som et redskab, der giver nye forståelser af børns reaktioner og voksnes muligheder for at støtte.

Kompetenceforløbene var i denne fase tilpasset lokale forhold og blev gennemført i forskelligt tempo i de to distrikter. Det har betydet, at børnehuse i den ene distrikt først deltog på disse kompetenceforløb efter gennemførelsen af SOB fællesskaberne i projektets sidste fase.

³ Samtalesaloner er en samtalemodel udviklet af Nadja Pass og Andreas Lloyd fra Samfundslaboratoriet Borgerlyst.

Samtidig afprøvede børnehusene de udvalgte 4 former for fællesskaber, hvor de professionelle brugte værtskabskompetencer til at skabe tryghed og deltagelse.

Erfaringerne viste, at netop det at *gøre noget sammen* med forældrene i samspil og leg skabte tryghed, indsigt og fælles ejerskab.

Modningsproces har tydeliggjort

- Hvilke kompetencer der er afgørende for at lykkes – både for at skabe tryghed for forældrene og guide dem til at se deres egne resurser og handlemuligheder i samspillet med deres barn.

Medarbejdernes kompetencer styrkes

- Gennem egen afprøvning og refleksion over praksis – men det kræver øvebaner at træde frem og arbejde på nye måder.
- Træning før forløbet skaber ro og autenticitet i kontakten med forældrene.
- Det styrker forankring og praksislæring, når der er to medarbejdere til at afholde forældrefællesskabet, da de kan have fokus på både samarbejde og mesterlære.

Vi har fået styrket både metoderne og vores sprog om hvad der er "kvalitet i praksis". Det er noget som vi nu kan anvende bevidst og plukke i, og det er også noget som vi skal blive ved med at blive skarpere på.

Leder fokusdialog

Vi har fået nogle forskellige værktøjer med os i det her projekt. Det, der er vigtigt, når vi tager vores værktøjer i brug, er at de hjælper os til at nå og støtte børnene der, hvor de er udviklingsmæssigt

Leder fokusdialog

Det følelsesmæssige udviklingspotentiale som krumtap i SOB

Den neuroaffektive udviklingspsykologi er blevet en vigtig faglig krumtap ind i SOB, fordi den har fokus på vigtigheden af det følelsesmæssige udviklingspotentiale. Med dette følger betydningen at have øje for det følelsesmæssige potentiale hos barnet og at handle på det. Her skal de professionelle ikke kun fortælle, hvad de tænker, at forældrene bør gøre, men de skal gøre det sammen med forældrene, for således at styrke forældrenes blik for og evne til det gode samspil og den gode kontakt med deres barn.

De nye fællesskaber bliver derved til en øvebane, hvor forældrene kan gøre sig deres egne kropslige, sanse- og følelsesmæssige erfaringer med tiltag, som fremmer barnets trygge tilknytning og følelsesmæssige udvikling.

Kilde: Susan Hart, Introduktion til Neuroaffektiv udviklingspsykologi – den livslange udvikling, Akademisk forlag, 2024

I bilag 1 vises en oversigt over samspillet mellem kompetenceforløb og prøvehandlinger gennem de 3 faser.

Bud på kvalitetskriterier for praksis knyttet til de 5 kerneelementer

De professionelles kompetencer er løftet i form af teoretisk funderet viden og konkrete erfaringer med, hvad de som professionelle selv kan gøre, der sætter de gode forandringskæder igang sammen med forældre og børn.

Som vigtigt fagligt resultat af projektet er disse erfaringer omsat til bud på 5 kerneelementer i de professionelles praksis og konkrete handlinger i fællesskaberne med forældre og børn.

Figuren på næste side giver et overblik over kerneelementerne og hvad det er de professionelle tager særligt ansvar for i deres handlinger.

Kerneelementer dækker både styrket faglig viden, de professionelle har fået gennem kompetenceforløbene, og den kvalificering det har givet af det konkrete relationsarbejde både i fællesskaber og i hverdagen. De professionelles kompetente adfærd viser sig i praksis, fx når medarbejderne formår at gå forrest i fællesskabet, skabe tillidsfuld kontakt, afstemme sig med barnet og støtte forældrene i at se og bruge deres egne resurser i samspillet.

Kernelementer er både et vigtigt pejlemærke for distrikterne i deres eget videre arbejde med at udvikle den faglige praksis omkring SOB-fællesskaberne. Samtidig kan beskrivelsen af de 5 kerneelementer være til inspiration for andre dagtilbud i refleksion over egen praksis.

K1: De professionelle har særligt ansvar for at

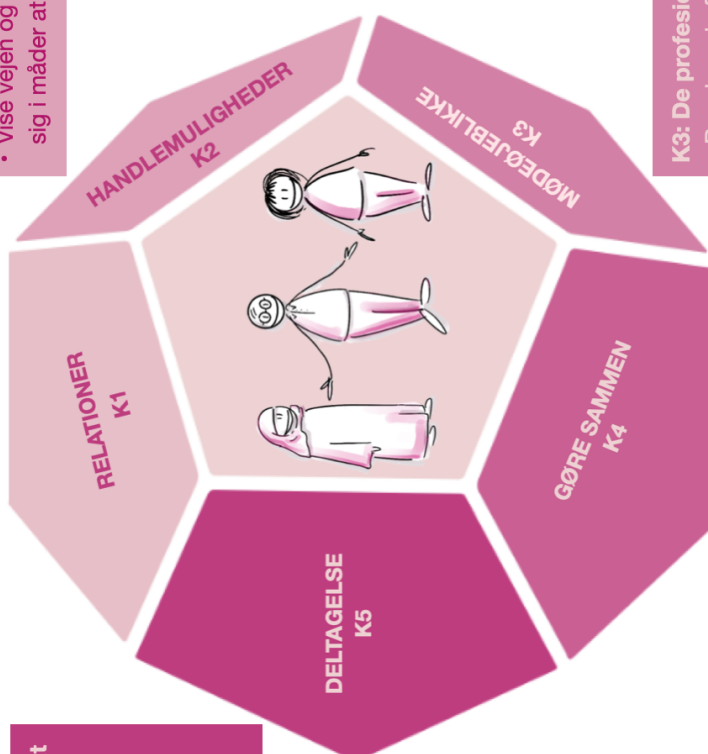
- Være opsøgende i kontakten for at etablere gode relationer til alle forældre.
- Lytte åbent, give plads og følgeskab til det, der optager og fylder for forældrene i samspejlet med deres barn.
- Være mentaliserende i relationen.

K2: De professionelle har særligt ansvar for at

- Fremhæve og sætte ord på barnets verbale og non-verbale måder at reagere og udtrykke deres behov på.
- Være oversætter af barnets signaler og gøre opmærksom på intentioner frem for handlinger.
- Vise vejen og give forældre mulighed for at spejle sig i måder at genafstemme efter fejlafstemning.

K5: De professionelle har særligt ansvar for at

- Skabe rammer, hvor forældrene og de professionelle kan dele deres erfaringer.
- Tilrettelægge samvær, hvor forældrene kan lære hinanden at kende og få erfaringer med at gøre noget sammen, sammen med børnene.

K4: De professionelle har særligt ansvar for at

- Vise hvordan den voksne, kan lede en aktivitet og støtte barnet i at deltage ved selv at regulere stemmeføring, bruge energiskift, sætte rytme, tempo, osv.
- Invitere forældrene til selv at deltage aktivt med respekt for deres parathed og plads til at være med på flere måder.
- Kende barnets nærmeste udviklingszone (NUZO)

K3: De professionelle har særligt ansvar for at

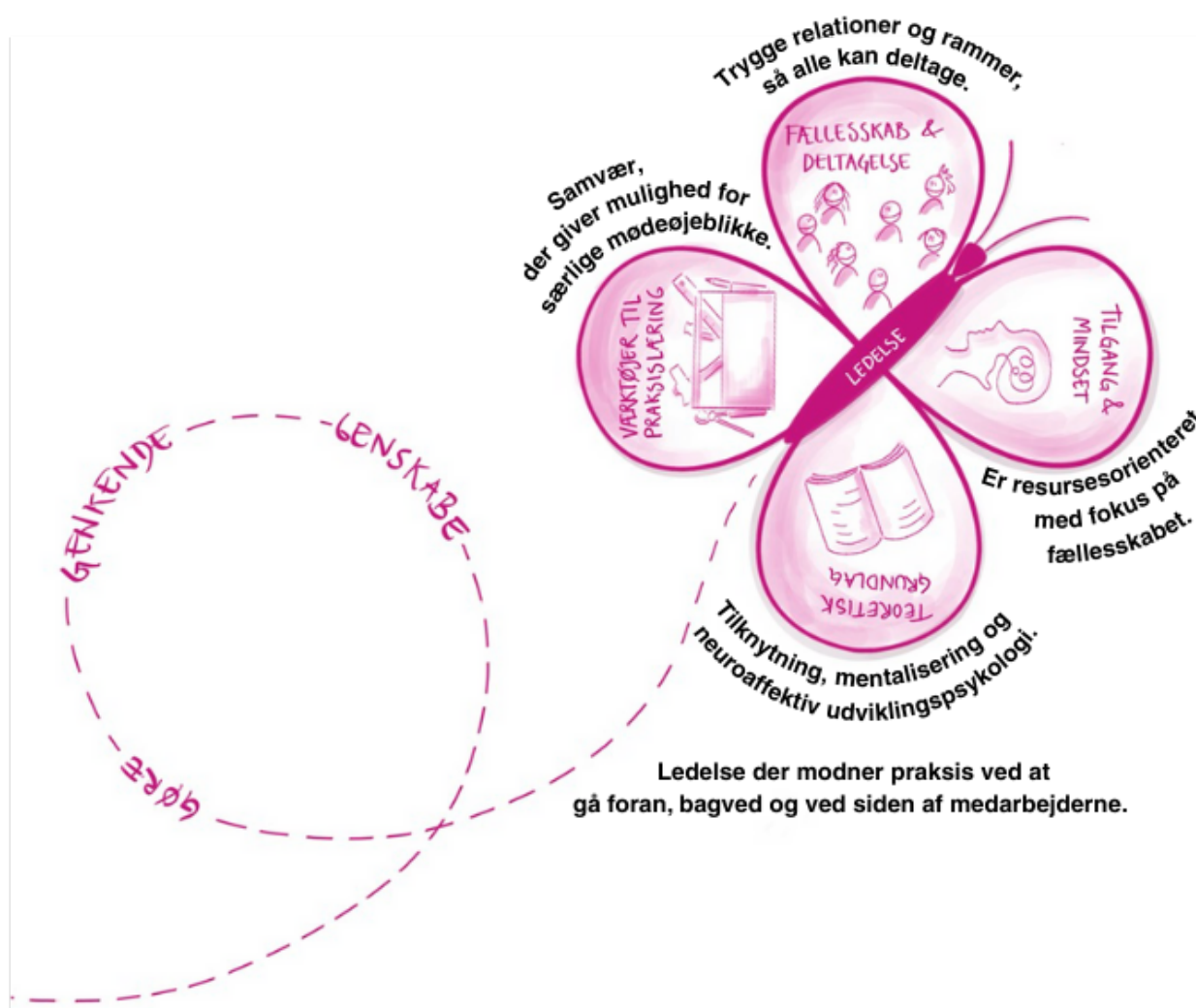
- Regulere sig følelsesmæssigt efter de børn, forældre og professionelle de interagerer med.
- Skabe relevante og nærværende aktiviteter, hvor de voksne stiller sig til rådighed, så der opstår reelle muligheder for mødeøjeblikke af høj kvalitet.

Gøre-Genkende-Genskabe et praksisnært læringssyn – omsat til en modnet strategi for varigt kompetenceløft

Kernen i SOB har været at skabe nye fællesskaber, hvor de professionelle møder forældrene på nye måder. Det har krævet, at de professionelle gennem kompetenceforløbene er blevet klædt på til at Gøre-Genkende-Genskabe dét, de selv er nødt til at lave om i deres egne tilgange og adfærd.

Gennem kompetenceforløbene har flere forhold vist sig væsentlige at arbejde med for at kvalificere de professionelle praksis. Det drejer sig om et teoretisk grundlag, et særligt mindset, konkrete redskaber til praksislæring sammen med forældrene, samt deltagelse og fællesskaber, hvor tydelig og vedholdende ledelse har været afgørende.

Illustreret ved sommerfuglens vinger og krop er de forskellige forhold tæt forbundet, når de professionelle skal lykkes i det dynamiske vedvarende arbejde det er at tilrettelægge fællesskaber, som fremmer tryk tilknytning, trivsel og deltagelse.

Praktiske erfaringer og strategiske valg – der har gjort en forskel

Evalueringer og vidensindsamling undervejs har peget på en række erfaringer og konkrete greb, som har haft stor betydning for, at kompetenceudviklingen har kunnet slå rod og virke i praksis.

Disse erfaringer peger samlet på, at kompetenceudvikling må ske som en integreret del af det daglige arbejde i børnehuse, hvis teori og nye faglige forståelser skal omsættes til konkret og bedre praksis.

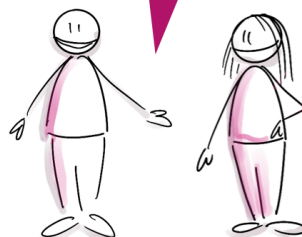
Praktiske erfaringer og strategiske valg

– Dét gør en forskel

- **Træn før du inviterer:** Flere medarbejdere og ledere fremhæver vigtigheden af at øve sig i legene, før de udføres med forældre og børn. Det skaber tryghed, letter nervøsitet og giver plads til nærvær og autenticitet i mødet med forældrene.
- **Del refleksion og retning:** Det har haft stor værdi, når medarbejdere og ledelse efter hver mødegang har taget sig tid til at reflektere sammen, både over hvad der virkede, og hvad der skal justeres. Det har styrket kvaliteten og læring på tværs.
- **Gør praksis sammen:** At være to medarbejdere på under aktiviteter med forældre har både højnet kvaliteten og skabt mulighed for mesterlære. Det har givet rum til at støtte hinanden, dele erfaringer og udvikle en fælles praksisforståelse.
- **Gør erfaringer synlige:** Lederne peger på, hvor vigtigt det er at bringe læring videre til kolleger, som endnu ikke har været direkte involveret. Det sker bl.a. gennem dialoger på personalemøder, hvor konkrete fortællinger og billeder fra praksis deles.
- **Skab udkigsposter:** En opgave for ledelsen har været at gribe situationer i hverdagen som afsæt for læring. Ved at koble hverdagens små hændelser til tidligere erfaringer, fx "Det minder om da vi...", så skabes der forbindelser, der styrker medarbejdernes forståelse og videreudvikling af praksis.

Når vi selv har prøvet det først, kan vi være mere til stede sammen med forældrene. Så tør vi også være ægte og grine, hvis noget ikke går som planlagt.

Leder fokusdialog

Kapitel 8. Ny praksis kræver ledelse og fælles organisatorisk modning

Opmærksomheder og anbefalinger til ledelse, der forandrer og forankrer ny praksis

- **Ledelse der gør en forskel for lokal forankring i børnehusene**
 - **Fælles mindset og organisatorisk modning gennem læringsgrupper og SOB-pakken**
-

I de foregående kapitler har vi set, hvordan de udviklede metoder og tilgange i *Sammen om børn* (SOB) har skabt positive forandringer for børn, forældre og professionelle. Det har tydeliggjort potentialet i at integrere SOB som en del af det alment forebyggende arbejde i dagtilbud.

Projektets afslutning blev markeret med en konferencedag, hvor distriktsledere, pædagogiske ledere og tværfaglige samarbejdspartnere fra hele kommunen fik præsenteret de nye måder at arbejde på i praksisnære workshopper, som afspejlede projektets ånd.

Dette kapitel samler de erfaringer og anbefalinger, der handler om hvordan ledelse både lokalt og tværgående kan og skal understøtte, at nye tilgange bliver til en del af organisationens fælles praksis og mindset.

Ledelse der gør en forskel for den lokale forankring i børnehusene

Børnehusene og dagplejen i de to dagtilbudsdistrikter er i gang med at implementere SOB i deres lokale praksis. Grundlaget er skabt gennem projektets modningsproces med fælles kompetenceforløb og lokale afprøvninger af den nye praksis, men det står samtidig klart, at forankringen kræver fortsat ledelsesfokus og vedholdenhed.

Ledelsens rolle er dobbelt:

- Dels at sikre, at de positive virkninger for børn og forældre følges og styrkes over tid.
- Dels at understøtte, at kompetencerne fra projektet bliver en integreret del af den faglige praksis lige fra mødeformer til måden, man taler med forældre og organiserer sin praksis på i hverdagen og i SOB-fællesskaberne.

Ledelse spiller en central rolle i at:

- ➔ Hjælpe medarbejdere ind på banen, hvis de træder udenfor i deres adfærd eller kommunikation, vis dem hvad de kan sige eller gøre i stedet.
- ➔ Skabe rammer og kontinuitet, så medarbejderne kan koncentrere sig om indhold.
- ➔ Være tydelig i forventninger til medarbejderne.
- ➔ Prioritere tid til planlægning og refleksion over det der virker eller ikke virker.
- ➔ Være rollemodel, gå foran og prøv det af medarbejderne skal gøre i fællesskabet med forældrene.
- ➔ Motivere medarbejdere gennem dialog og opfølgning.
- ➔ Være tæt på processerne og den praksislæring, der finder sted.
- ➔ Give medarbejderne ansvar og ejerskab i og for fællesskabet.
- ➔ Understøtte mesterlære blandt medarbejderne, så de kan være gode rollemodeller for hinanden.
- ➔ Give plads til, at nogle medarbejdere går foran i arbejdet.

*Som leder gør
jeg mig umage med at være
transparent, tydelig og sætte
rammerne om, hvad vi skal. Det giver
et miljø, hvor medarbejderne kan
shine.*

Fokusinterview personalet

En særlig ledelsesopgave

Projektet har været en særlig ledelsesopgave. Der var ikke en færdig løsning at sigte imod, men et fælles ønske om forandring. Det har krævet, at lederne gik foran med en tydelig vision, og samtidig skabte rum til, at medarbejderne kunne finde vejen sammen gennem prøvehandling, refleksioner og gentagende justeringer.

Det har krævet både mod, nærvær og en strategisk bevidsthed hos lederne om, hvordan man opbygger kultur og kompetencer til at lykkes med den nye praksis. Undervejs blev det tydeligt, at lederne også havde brug for et kompetenceløft for at lykkes med den særlige opgave forandringsledelse i SOB har været.

Lederforløbet kom bl.a. til at handle om at formulere en kernefortælling, der kunne samle og motivere over tid, og kommunikere tydeligt og værdibaseret til medarbejdere. Samt om at være rollemodel og gå forrest, også når løsningerne var uperfekte og at skabe tryghed gennem struktur og læringsrum, hvor medarbejderne kunne vokse sammen.

At skabe systematik og følgeskab

Ledernes arbejde har også handlet om at gøre den nye praksis til en del af den måde, børnehuset tænker SOB-fællesskaber ind i årshjul og planlægning. Samt at prioritere tid og resurser, der sikrer kvalitet i forløbene og gør det muligt at forankre nye kompetencer og lære sammen gennem leg, sparring og mesterlære.

En erkendelse har i den forbindelse også været, at ledelsesgruppen har en central rolle, som refleksions- og beslutningsrum, der skaber gode tydelige rammer og fremdrift i arbejdet med at udvikle og forankre praksis.

Dette blev fx tydeligt undervejs, hvor lederne observerede at medarbejderne begyndte at trække på læring og tilgange fra SOB ind i andre kendte former for forældresamarbejde. Opmærksomheden gik på nødvendigheden i sin faglige ledelse også at sætte grænser rundt om, hvad der er forskellen på det vi plejer, og hvad der er det nye, som ikke må udvandes.

Centrale ledelsesopgaver, når ny praksis skal forankres som lokal systematik

- Gå forrest i at holde en god kontakt til forældrene før-under-efter forløbet.
- Byg dialogen om forældrefællesskaber ind i årshjul, så alle medarbejdere bliver involveret.
- Prioriter planlægning og at være to på, så der er nærvær både i aktiviteten og i kontakten med de enkelte forældre.
- Brug personalemøder til at træne og lege med hinanden, så alle opnår fortrolighed med SOB-praksis.
- Brug egen ledergruppe til refleksion og sparring og som øvebane.

Pædagogik er et praksisfag. Vi lærer og får øje på ... ved at gøre. Det gælder både personalet og forældrene (og os selv).

Lederinterview

Fælles mindset og organisatorisk modning

Den tværorganisatoriske modning i SOB har handlet om at skabe en kultur, hvor samarbejdet om barnets udvikling begynder *tidligt*, og hvor forældrene mødes som medspillere – ikke først når der opstår bekymring.

I SOB er dette sket i form af tværfaglige læringsgrupper som fælles refleksionsrum og afprøvning af SOB-pakken som en konkret samarbejdsform, hvor fagprofessionelle gør noget nyt sammen for at styrke det tidlige, almene og forebyggende samarbejde med forældrene.

Læringsgrupper som nyt format for tværfagligt fællesskab

Læringsgrupperne blev i SOB udviklet og afprøvet som rum for faglig refleksion på tværs. Her kunne pædagoger, sundhedsplejersker, PPR-medarbejdere og andre mødes og undersøge cases om tidlige bekymringer for et barns trivsel uden, at der var en konkret sag, de professionelle skulle handle på efterfølgende.

Formatet har vist sig at have potentiale som platform for at opbygge fælles mindset, træne nye lyttepositioner og styrke gensidig respekt for hinandens fagligheder.

Læringsgrupper er en tværfaglig gruppe af pædagogisk uddannet personale, sundhedsplejersker, psykologer, logopæd'er og socialrådgiver

- De mødes i et faciliteret rum om en case
- De mødes 3-4 gange á 1,5 time

Læringsgrupper gør en forskel, når:

- Rummet er trygt og fordomsfrit
- Reflekterende team bruges som setup
- Cases er relevante og åbne for fortolkning
- Facilitator er tydelig og inviterende

Evalueringerne fra forløbet i læringsgrupperne peger på, at de bedste forløb opstod dér, hvor alle fagligheder bød aktivt ind, og hvor samtalerne blev faciliteret med blik for både sag og relation.

Erfaringer som tages med er, at formatet kræver træning for de professionelle, der deltager. Det er ikke let at holde en undersøgende samtale uden at ville finde løsninger og endegyldige svar.

En vigtig opmærksomhed er samtidig, at de pædagogiske ledere skal være klædt på til at sætte rammerne og facilitere denne type refleksionsrum i læringsgrupperne.

SOB-pakken - nyt format hvor fagligheder mødes ude hos familierne

Hjemmebesøget i SOB-pakken, hvor sundhedsplejersker og pædagoger sammen besøger barnet og forældrene før opstart i dagtilbuddet har givet nye muligheder for at skabe relationer og bygge bro, men har også stillet nye krav til samarbejdet.

Sundhedsplejersker har efterspurgt mere forudsigelighed og tidligere information om, hvilke børn og familier, der indgår. Og pædagoger har efterspurgt mulighed for at dele erfaringer i egne teams i børnehuset mellem den pædagog, der har besøgt familien og øvrige kolleger for på den måde at skabe kontinuitet og den bedst mulige overgang for barnet og forældrene.

Nødvendig investering i at opbygge og vedligeholde mindset og kompetencer

Erfaringerne fra *Sammen om Børn* viser, at det kræver målrettede og vedvarende investeringer at opbygge og fastholde de kompetencer og det mindset, som ligger til grund for den nye tilgang. De resultater, der er opnået i projektet, har forudsat betydelige investeringer i tid og resurser, blandt andet frikøb af medarbejdere til deltagelse i kompetenceforløb, videndelingsdage, aktionslæringsforløb og lokalt er der investeret tid til fælles refleksion over prøvehandling og forældrefællesskaber.

Et centralt læringspunkt er, at udvikling kræver gentagelse og tid til at *gøre, genkende og genskabe*. SOB handler ikke om at tilføje en enkeltstående aktivitet, men om et nyt mindset og tilgang til, hvordan vi er sammen med børn og forældre.

Indenfor projektperioden er der set de første lovende tegn på, at SOB kan gøre en forskel for børn og forældre, og det giver forventning om også at kunne se en effekt på den længere bane. Det forventes også, at der fortsat er brug for at gennemføre kompetenceforløb, hvor flere medarbejdere bliver fortrolige med metoderne og tilgangen i SOB. Samt at der lokalt skal prioriteres tid til kollegial sparring, refleksion og mesterlære i hverdagen, støttet aktivt af de pædagogiske ledere.

Projektet peger på betydningen af både lokal ledelse og tværorganisatorisk opmærksomhed på at skabe gode betingelser for fortsatte praksisnære læringsbaner for de professionelle. Dette er vigtigt i en hverdag præget af medarbejderomsætning og nye opgaver, hvor kontinuitet og faglig sammenhængskraft ikke altid har de bedste betingelser.

Bilag 1 Oversigt kompetenceforløb og prøvehandlinger gennem 3 faser.

	Fase 1 September 2021 -> September 2022	Fase 2 Oktober 2022 -> Oktober 2023	Fase 3 November 2023 -> Februar 2025
	At gøre interaktion af høj kvalitet	At genkende interaktion af høj kvalitet	At genskabe interaktion af høj kvalitet
Fokus i børnehusene Opbygge kompetencer med særlig opmærksomhed på de nære voksnes egne måder at understøtte barnets socioemotionelle udvikling (tidlig tilknytning og relationsdannelse)	Tilknytning og mentaliseringsbaseret pædagogik	Forældre som medskabere og deltagere når vi er sammen, også når der er brug for at tage hånd om bekymringer, bøv, noget der er svært	Mindre forældre-fællesskaber, som adgang til at gøre det gode samspil til fælles læringsarena for forældre og professionelle
Ny viden udefra Modnet mindset, fælles fagligt sprog og skærpet praktisk blik for hvordan professionelle er og gør - sammen med forældrene - på bestemte og mere kvalificerede måder - indenfor rammerne af de nye forældrefællesskaber	Undervisning inden for fire kompetencefelter: - Tilknytning - Mentalisering - Sociokulturelt læringssyn - Relationel tilblivelse Gennemført som online forløb af Københavns Professionshøjskole (KP)	Undervisning med fokus på: - Magt/afmagt - Lytning - Tværprofessionelt samarbejde - Forældreinvolvering Gennemført på uddannelsesdage af Københavns Professionshøjskole (KP) Lederudviklingsforløb med fokus på: - Kernefortælling - Kommunikation - Forandringsledelse - Rollemodel	Undervisningsforløb der træner: - Værtskab og rolle som karavanefører (Forældre på alle strenge) - Mødeøjeblikke af høj kvalitet gennem: nuzo, Følelsesmæssig regulering hos børn og voksne, samt neuroaffektiv udviklingspsykologi (Theraplay) Forløbene er gennemført på forskellige tidspunkter i de to distrikter, hvor Hedegården startede med deres medarbejdere. Forløbene er gennemført af Docenten (privat aktør).
I distriktet og børnehusene Praksisafprøvning og metodeudvikling	Aktionslæringsforløb med inddragelse af børn og forældre lokalt i børnehusene. Didaktiske samtaler faciliteret af pædagogiske ledere og konsulenter fra KP	Læringsgrupper på tværs af børnehuse og fagprofessioner i de to distrikter. Læringsgrupperne arbejdede med cases som afsæt for fælles refleksioner, der blev faciliteret af KP. Samtalesaloner fælles prøvehandling, blandt de professionelle og som ramme om forældreundersøgelsen. Faciliteret og udviklet i samarbejde med Socialt Udviklingscenter (SUS) Første prøvehandlinger med blik for at inddrage forældres ønsker og behov gennemført i alle børnehuse.	Trænet nye måder at tilrettelægge fælles lege og samtaler med forældre, gennem 3-4 forældrefællesskaber og SOB-pakken